

UMUDUN KADINLARI DERGİ KÜNYESİ

Sayfanın sol üst köşesinde üst bilgi olarak derginin logosu yer alıyor. İki bulut arasından doğan güneş görüntüsü. Bulutlar mavi, güneş sarı. Görüntünün üstünde yarım ay şeklinde dizilmiş Umudun kadınları yazısı. Altında düz biçimde dizilmiş “Yazılı, sesli aylık dergi” yazısı. Yazılar mor.

Umudun Kadınları Yazılı ve Sesli Aylık Dergi

Yıl 3, Sayı 25, Şubat 2024

Yayın Kurulu Üyeleri: Emine KAMÇI, Emine ORTAKAYA, Selvet BAYRAKTAR TOKAT, Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Şule SEPİN İÇLİ.

Seslendirenler: Ayşenur DERSE, Berna TOYRAN, Ceren Serap AKIN, Ebru ARIKAN ÖZTÜRK, Fikriye KODAK, Filiz ARICIOLU, Merve KOÇ, Müge TÜZÜN GERÇEK, Münevver ERTÜRK, Nazmiye COŞKUN, Oya AKÇİZMECİ, Selver ŞAHAN, Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Zehra Birsen YAMAK.

Montaj: Ali CENGİZ, Nazlı KÖSE TÜRKAN, Yılmaz ARSLAN.

Düzeltilmeler: Esra Ebru MAVİ, Sultan ÇAMUR KARATAŞ.

İletişim:

Web sitesi: www.umudunkadinlari.com

E-posta: umudunkadinlari@gmail.com

You tube Kanalı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.youtube.com/channel/UCemhgfNg5mivFwRrJPO9FZQ>

Twitter: [Umudun Kadınları Dergi@KadUmudun](#)

<https://twitter.com/KadUmudun>

Instagram: [umudunkadinlari](#)

<https://instagram.com/umudunkadinlari?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

Facebook hesabı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100077440465949>

[Facebook sayfası: Umudun Kadınları Dergi](#)

https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page_internal

Podcast: <https://podcasters.spotify.com/pod/show/umudun-kadnlar>

Spotify: umudun kadınları

Spotify: <https://open.spotify.com/show/6AjV2k5J5oO1DgKV3AkuVM>

Apple:

[WhatsApp: Şule Sepin İçli: 05323604831](#)

[Sultan Çamur Karataş: 05065140294](#)

UMUDUN KADINLARINDA BU AY

HAZIRLAYAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Yayın hayatımızın iki yılını geride bıraktık ama kayıp kadınları, Gülistan Doku'yu bulamadık. Depremın yaralarını saramadık. Üstüne bir de Erzincan İliç altın madeni kazası geldi. Biz inatla umudumuzu elimizden bırakmıyoruz. Yine zengin bir içerikle sizlerleyiz.

Bin bir emekle iki yılımızı doldurduk. Sultan Çamur Karataş, 'Umudun Kadınları Üçüncü Yıla Başlarken Birlikten Kuvvet Doğar' yazısında anlatıyor bu süreci.

Selvet Bayraktar Tokat, 4 yıldır bulunamayan Gülistan Doku'nun durumuna yüreğiyle dokunuyor '1500 Gün Oldu Gülistan Doku Nerede?' yazısında.

Dergimize yeni bir avukat arkadaşımız dâhil oldu. Zeynep Selcen Toprak. 'Hak mı Hukuk mu Lütuf mu' köşemizde, deprem sonrası yaşanan hak ihlallerine giriş yapıyor 'Deprem mi Daha Yıkıcı Yoksa İnsan Haklarının Kayboluşu mu?' yazısında.

Selvet Bayraktar Tokat hazırladığı 'Kadının Güncesi' köşemizde kadınların depremin yaralarını nasıl sardıklarını, erkeklerin sığınakları nasıl takip ettiklerini, Medeni Yasa'nın değiştirilmesine gösterilen tepkileri, Taliban'ın kadınlara zulmünü yorumlar katarak gündeme getiriyor.

'İçimdeki Kabile Reisi'. Ebru Bozcuk, o bütünleştirici ve içten anlatımıyla, çocukluk anılarındaki özelliklerini yetişkinliğine nasıl getirdiğini somut örneklerle anlatıyor.

Menekşe Koçak, Otizmin bir salgın olduğunu ileri sürünce okuyanlardan tepki almıştı. ‘Otizm Hastalık mıdır, Farklılık mıdır?’ yazısında ne demek istediğini açıklıyor, ‘Duygularımızı İfade Edebiliyor muyuz’ köşemizde.

Hastanede yaşanan sorunları Şule Sepin İçli yaşadığı örneklerden yola çıkarak ele alıyor ‘Sağlık Sistemi Sağlıksız’ yazısında.

Emine Ortakaya’nın hazırladığı ‘Tarihin Kadın Yüzleri’ köşemizde değeri ölümünden sonra bilinen bir bilim kadını var. ‘Rosalind Franklin’

Fatma Işık Kaya, espri katarak değişen iklim koşullarını, kara duyduğu özlemi anlatıyor ‘Kar Kıskançlığım’ yazısında.

Yeni Alışkanlık edinme ve onu sürekli hale getirmenin yollarını, dört bilim kadınının başarılarını, şizofrenide ortaya çıkan gelişmeyi bulacaksınız Selvet Bayraktar Tokat’ın hazırladığı ‘Bilim Dünyasında Bu Ay’ köşemizde.

Emine Kamçı, biriktirdiği anılarından bir tanesini çekmiş ve bir pencereye taşımış yine ‘Annemin Penceresi’ yazısında.

Kadınlar yeter ki örgütlenmek istesinler, yaratıcı yollar bulurlar. Şule Sepin İçli ‘Arı Kovanı’ köşemizde, kadınları futbolla bir araya getiren Derya Kaya ile söyleşiyor, ‘Kadınlar Futbolla Örgütleniyor’ diyor.

Yeni bir yazarımızla daha tanıştırıyoruz sizleri, Oya Akçizmeci. Osmanlı Döneminde bir sultanın yaşadıklarını kaleme alıyor ‘Seniha Sultan – Yıldızlar Yorgan’ yazısında.

‘Rol Modellerimiz’ köşemizin konuğu Şimel Beyik. Şule Sepin İçli bizi Diyarbakır’a götürüyor. Yöresel yemekleri tatmak isteyenler ‘Şimel Yemek Evi ve Cafe’ yazısını ziyaret edebilirler.

Kıskançlık, kimilerinin savunduğu, kimilerinin yıldığı bir konu. İşte Filiz Gülmez, edebiyatta bu konunun nasıl ele alındığını araştırarak anlatıyor kitaplardan alıntı yaparak ‘Edebiyatta ve Sanatta Kıskançlık’ yazısında.

Hayat pahalılığının gündemde olduğu şu günlerde, sebzelerimizi nasıl saklamamız gerektiğini öğrenmek istiyorsak, ‘Deneyimlediklerim’ köşemizde ‘Yeşil Yapraklı Sebzeleri Uzun Zaman Saklamak İçin Neler Yapıyorsunuz?’ yazısını ziyaret edelim. Emine Kamçı hazırladı.

Sanatın Kadın Sesleri’ köşemizde yitirdiğimiz iki değerli sanat kadını var. Füruzan ve Birsen Kaya. Ayrıca Sevgi Soysal’ı yaşamıyla sahnede göreceğiz, Selvet Bayraktar Tokat’ın hazırladığı ‘Sanatın Kadın Sesleri’ köşemizde.

Buket Başaran Akkaya, ‘Yüze Yapışan Sözcükler’ adlı bir kitap çıkardı. ‘Selvi Boylum Al Yazalım’ köşemizde bu kitaptan ‘Piknik’ adlı öyküyü sizlerle buluşturmak istedik.

‘Yüreğimizden Taşanlar’ köşemizde ‘Bir Garip Sevda’ şiiri var. Kimin yazdığına gelince, Emine Kamçı hep yazı ve öyküleriyle mi bizimle olacak? Şimdi de yazdığı şiiriyle bizimle.

Şimdi sırada yine ‘Yüreğimizden Taşanlar’ köşemizde, yayın kurulu üyelerimizden Servet Bayraktar Tokat’ın anneannesi olan, doğru düzgün eğitim alamadığı halde birçok şiiri ezbere okuyabilen, siyasi bilinci çok yüksek, fikriye Kodak tarafından seslendirilen Bulgaristan’a sosyalizmin geldiği dönemlerde halkın mutluluğunu anlatan ‘‘9 Eylül’ adlı anonim bir şiir var. Ne güzel bilge insanlarımız vardı eskiden!

‘Umut Şarkıları’ köşemizde, Nükhet Duru ve Anadolu Majör Grubu’nun seslendirdiği Dostluğa Davet şarkısını dinliyoruz.

Sizlerin katkılarıyla yine üretmeye ve sizlerle paylaşmaya devam edeceğiz. Üçüncü Yılımızdan herkese bolca umut...

20 Şubat 2024

UMUDUN KADINLARI ÜÇÜNCÜ YILINA BAŞLARKEN BİRLİKTE KUVVET DOĞAR

YAZAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ

Merhaba sevgili okuyucularımız. Bu size yirmi beşinci merhabamız. 2022 yılının Şubat ayında “bu size ilk merhabamız” diyerek ilk sayımıza başlamıştık. Yirmi dört sayıyı sizlerle paylaştık.

Bu yazının başlığı dergiyi çıkarmada emeği olan herkesin duygusunu ifade ediyor: “Birlikten kuvvet doğar.” Biz bu atasözünü çok sıcak yaşıyoruz. Bir grup bağımsız kadın, destek olan pek çok gönüllü yoldaşımızla ve sevgili okurlarımızla birlikte, bütün engelleri aşarak iki yılı devirdik. Dayanışmayla başardıklarımızı kendimize, gönüllü yoldaşlarımıza ve okurlarımıza borçluyuz. Herkese tek tek teşekkürlerimizi iletiyoruz. Kadın dayanışması olmasaydı, bu dergi zar zor iki-üç sayı çıkar, sonra da sürdürülemezdi.

Başlarken zorlukların olacağını öngörmüştük ancak yola çıktıktan sonra öngörülemeyen pek çok engelle karşılaştık. Ne mutlu bize ki; bu engelleri aşacak inancımız ve özgüvenimiz vardı. İnancımız bu derginin var olmasının gerekli olduğu yönündeydi ve okuyucu geri bildirimleri inancımızı güçlü tutmamızı sağladı. Özgüvenimiz ise zaten kişisel olarak, yaşadığımız pek çok zorluk karşısında yılmazlığımız, sorun çözmedeki esnekliğimiz ve yaşam boyu biriktirdiğimiz dostlarımızla, aynı hedefe doğru giderken gösterdiğimiz dayanışmayla güçlendi ve birlikten kuvvet doğdu. Dergimizin daha uzun yıllar sesimiz olmasını diliyoruz.

Birinci sayıdan başlayarak bu iki yılda hem kişisel olarak hem de ülke olarak neler geldi, neler geçti. Bazıları olumlu, bazıları olumsuz ne çok olay oldu.

Kişisel yaşamımızda, gezmeler, eğitimler, toplantılar, düğünler, doğumlar gibi harika olaylar, bayramlar yaşadık.

Dergi ekibi olarak,

Dayanışma içinde olabileceğimiz kadın örgütlerini tanıdık.

Kadın haberlerini, kadınlarla ilgili sanatsal etkinlikleri, bilgi veren yazıları, kadınların yazdığı öyküleri ve şiirleri paylaştık. Tarihe iz bırakmış mücadeleci kadınlar ve bize rol model oluşturacak harika kadınları tanıdık.

Umudumuzu canlı tutmamızı sağlayacak şarkılar paylaştık. Böylece umudumuzu hep diri tuttuk ve mücadeleye devam etme heyecanı yaşadık.

Eş zamanlı olarak, hastalıklar, ameliyatlar, ölümler, sıkıntılar gibi üstesinden gelmekte zorlandığımız pek çok olay oldu. Yaşam böyle inişli çıkışlı.

Ülke olarak da olumlu-olumsuz neler oldu, neler... Cumhuriyetimizin 100.yılına erişmiş olmasıyla ve kadın voleybol takımımızın gösterdiği başarılarla gurur duyduk.

Ancak sevinçle üzüntü kardeş. Olumsuz olaylar da oldu:

Koronanın yarattığı olumsuzlukları yaşadık.

Ülkenin iki yıl içinde yaşadığı insan haklarındaki ve kadın haklarındaki geriye dönüşü yaşadık. Bütün mücadelemize karşın İstanbul Sözleşmesinin, elimizden alınmasına tanık olduk.

Pek çok canımızı kadın cinayetlerinde kaybettik.

Eğitimde koşar adım geriye dönüşü gördük.

Geçen yıl bu ayda yaşadığımız büyük depremin acılarını hala çok sıcak olarak yaşıyoruz.

Önümüzdeki sayılarda da kim bilir yine ne kadar güzel ve ne kadar acı yaşantıları paylaşacağız. Biz olumlu deneyimlerimizi paylaşarak çoğaltmaya, olumsuz deneyimleri de paylaşarak üstesinden gelmeye hazırız. Bu kararda olan sevgili okurlarımızla dayanışma içinde olarak yaşamımızı anlamlı kılmaya çalışacağız.

Gücümüz yettiğince mücadelemiz sürecek ve birlikten kuvvet doğurmaya devam edeceğiz. Nice sayılara, hep birlikte, sevgilerimizle...

12 Şubat 2024

1500 GÜN OLDU: GÜLİSTAN DOKU NEREDE?

YAZAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Düşünün ki kızınız üniversiteyi kazandı ve başka bir şehre okumaya gitti. Bir gece telefonunuz çaldı. Arayan kızınızın arkadaşları, “Gülistan yok.” diyorlar. Devletin üniversitesinde okuyor, Kredi Ve Yurtlar Kurumuna bağlı bir yurttan kalıyor, ama şimdi ortada yok. Tam da böyle oldu Gülistan Doku’nun ailesinin başına gelen.

Gülistan Doku Diyarbakır da yaşayan 7 çocuklu, Kürt kökenli bir ailenin kızı. Babası kâh yumurta, peynir, yoğurt satarak, kâh çobanlık yaparak okutmuş çocuklarını. Üç kızının üçünü de üniversiteye göndermiş. Şimdi sesleniyor devlete: Kızım 4 yıldır nerede. Peki, Gülistan Doku konusunda bugüne kadar neler oldu?

Munzur Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü 2’nci sınıf öğrencisi Gülistan Doku’dan, 5 Ocak 2020’de kaldığı yurttan ayrıldıktan sonra bir daha haber alınamadı. Ailesi, 6 Ocak’ta İl Emniyet Müdürlüğü’ne kayıp başvurusunda bulundu. Doku’nun bulunması için cep telefonu sinyallerini izleyen güvenlik güçleri, saat 11.29’da Atatürk Mahallesi’ndeki minibüs durağından üniversite aracına bindiğini tespit etti.

Yol güzergâhındaki Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (KGYS) kameralarında yapılan incelemelere rağmen Doku’nun araçtan nerede indiği tespit edilemedi. Araştırmalar sonunda Gülistan Doku’nun cep telefonunun, en son Uzunçayır Baraj Gölü’ndeki Sarı Saltuk Viyadüğü’nden sinyal verdiği belirlendi. Aynı saatlerde erkek arkadaşı Zaynal Abarakov’un telefonunun da aynı baz istasyonundan sinyal verdiği tespit edildi.

Zaynal Abarakov’un üvey babası Engin Yücel, Tunceli asayiş müdürlüğünde görevli polis memuruydu. Bir gün önce 4 Ocak 2020 de Gülistan yeni çalışmaya başladığı Hanımeli Kafeden erken çıkıp Yücel ailesinin evine gitti. Gece oradan çıktığında Hasan adında bir esnaf Gülistan’ın Zaynal tarafından zorla bir arabaya bindirildiğini gördü ve polisi aradı. Gelen görevli suçu işleyen polis arkadaşının üvey oğlu olduğunu görüp, üvey baba Engin Yücel’e haber verdi. Yücel oraya geldi, oğlunu alıp götürdü. Esnaf Gülistan kaybolduktan sonra verdiği ifadede doğruyu anlattıysa da bu durum baba ve oğulun ifadelerinde tabii ki kabul edilmedi. Baba Yücel “oğlumun arabası çamura saplanmıştı, meslektaşım bana bunu haber verdi” diyerek yaşanmış olan suçu ört bas etti.

O gece Gülistan geç kaldığı için yurda gidemedi ve okulda görevli bir öğretim üyesinin evinde kaldı. Felaket geliyor demeye başlamıştı sanki.

Ertesi gün 5 Ocakta Zaynal’ın çalıştığı kafeye gitti, yine yüksek sesli tartışmalar çıktı. Gülistan oradan ayrıldı ve ortada bir daha hiç görülemedi.

Doku ailesi kayıp başvurusunda bulununca dönemin valisi Tuncay Sonel, abla Aygöl Doku’ya, “Kızınızın intihar ettiğinden şüpheleniyoruz.” dedi. Nereden biliyordu? Daha ortada hiçbir bilgi yoktu.

Uzunçayır Baraj Gölü üzerindeki Dinar Köprüsü'nden geçen bir başka aracın kamera görüntüsünde, Gülistan'a ait olduğu öne sürülen köprü korkulukları ve bariyerler arasında otururken tespit edilen bir görüntü basına yansdı. Gülistan'ın intihar etmiş olabileceği şüpheleri üzerinde duruldu. AFAD ve Jandarma ekipleri tarafından suda arama çalışmaları başlatıldı. Baraj gölünde farklı tarihlerde birçok arama yapıldı. Daha önce yaşamını yitirmiş olan 4 5 kişinin naaşına ulaşıldı ama Gülistan'a ait bir ize rastlanmadı.

İstanbul Adalet Komisyonu'na kayıtlı Ulusal Kriminal'in 2020 Temmuz ayında tamamladığı bilirkişi raporuna göre Gülistan'ın atladığı iddia edilen Dinar Köprüsü altındaki suda söz konusu gün ve saatte "yüksekten düşmeye bağlı bir hareketlilik olmadığı" tespit edildi.

Soruşturma devam ederken Gülistan'ın kaybolduğu tarihte Tunceli Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Birimi polislerinden biri olan ve Doku dosyasında da yer alan Abarakov'un üvey babası Engin Yücel, dosyada yer alan bazı belgeleri basınla paylaştığı için "kişisel verileri hukuka aykırı olarak ele geçirmek veya yaymak, hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydetmek ve bu suçu kamu görevlisi sıfatıyla yapmak gerekçesiyle" açığa alındı. Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hakkında kamu davası açıldı. Neydi o belgeler? Gülistan'ın sağlık kuruluşları belgeleri. Psikolojisi bozuktu izlenimi verecek ya! Ardından Engin Yücel, 2018'de bazı sosyal medya paylaşımları öne sürülerek İçişleri Bakanlığı'na polislikten ihraç edildi.

Gülistan Doku ile ilgili Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma kapsamında, kaybolmasından önce son görüştüğü kişi olduğu belirtilen Rusya doğumlu Zaynal Abarakov, 17 Mart 2022'de Antalya'nın Alanya ilçesinde gözaltına alındı. O tarihe kadar ülkede yoktu çünkü. Sonradan anne Cemile Yücel'in Cimer'e verdiği dilekçeden anlıyoruz ki Zaynal dönemin valisinin bilgisi dâhilinde yurt dışına gönderilmiş. Daha sonrada dönemin İçişleri bakanının ricasıyla ülkemize geri dönmüş.

Vah yurdumun adaletine vaaah!

Abarakov 24 saat gözaltında kaldı ve Alanya Adliyesi'nde SEGBİS üzerinde sorgusu yapıldı. 4 saatlik sorgunun ardından Zaynal Abarakov, adli kontrolle serbest bırakıldı ve yurt dışı yasağı konuldu. İfadesinde Gülistan'ın kendisiyle barışmak istediğini, kendisinin de kabul etmediğini belirtti. Doğru mudur bilemeyiz. Eğer öyleyse neden Gülistan'ı zorla araca bindirdi sorusunu düşünmekten alamıyor insan kendini.

Doku dosyasında tek şüpheli olan ve 'kişiyi hürriyetinden yoksun kılma' suçuyla 15 günde bir imza atma şartı ve yurt dışına çıkış yasağıyla serbest kalan Zaynal Abarakov'un adli kontrol şartının adreslerinde olmadığı, telefonuna ulaşılamadığı için tebliğ edilemediği öğrenildi. Şaka gibi. İçler acısı gerçekten.

Yazı adresine ulaşamadığı için Zaynal Abarakov'un polis merkezine gitmeyip imza atmadığı, adresinde bulunmadığı ve telefonlarının kapalı olduğu 24 Ağustos 2022'deki emniyet tutanağına da yansdı.

Zaynal Abarakov, Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığı'na adli kontrol ve yurt dışı yasağının kaldırılması için başvurdu. Talebi, Başsavcılık ve Sulh Ceza Hâkimliği'nce 'kuvvetli suç şüphesi' bulunduğu gerekçesiyle reddedildi. Doku ailesinin avukatı Ali Çimen, dosyada 3 yıl sonra ilk kez Abarakov'un savunmasının yapıldığına dikkat çekerek, "O sorgusu sonrası, baş şüpheli için adli kontrol ve yurt dışına çıkmama yönünde bir tedbir uygulandı. Baş şüphelinin bu tedbire bir şikâyeti söz konusu oldu. Bu şikâyeti inceleyen Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığı ve Tunceli Sulh Ceza Hâkimliği, kuvvetli suç şüphesi bulunduğu gerekçesiyle adli kontrole itirazı reddetti." diye konuştu.

Avukat Ali Çimen, baş şüphelinin tutuklanması gerektiğini ifade ederek, şunları söyledi: "Eğer burada tek şüpheli yönünde kuvvetli suç ihtimali varsa, burada makul olan dosyanın mağdurunu düşünmektir, ona da 3 yıldan fazladır ulaşamıyor. Dolayısıyla adli kontrol değil de tutuklamanın söz konusu olması gerekiyor. Tutuklamada belli kriterler var. Birinci kriter kuvvetli suç şüphesi olduğudur. Kuvvetli suç şüphesi Tunceli Sulh Ceza Hakimliği'nin ve Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığı'nın da kabulünderse eğer burada artık mağdurun hayatı söz konusu. Mağdurun akıbetini netleştiremedik. Bu kuvvetli şüpheyeye göre baş şüphelinin tutuklanması gerekiyor. Kaçma şüphesi de var. Kendileri verdikleri dilekçede 'Yurt dışına çıkmak istiyoruz adli kontrolümüzü kaldırın diye talepte bulundu, reddedildi. Kaçacağına dair bir şüphe var. Telefonuna ulaşamadı, emniyetin tuttuğu tutanakta adli kontrolün de gereğini yerine getirmemişti. Gereğini yerine getirmediğine dair de bir tutanak dosyamızda vardı. Tüm şartlar tutuklanmasını gerektiriyordu. Bir an önce etkin ve etkili bir soruşturmanın yapılarak en azından tedbiren tutuklanması gerekir. Normal bir trafik kazasında bile şüpheli tedbiren tutuklanır. Burada 3 yıldan fazladır, kendisinden haber alamadığımız bir mağdurumuz var. Düşünceler ilk aşamada, intihara yönelikti ama o algı da çöktü dosyada. Dolayısıyla insanın öldürülmesiyle dosyanın ele alınması gerekiyor. Gülistan'ın akıbeti aileye olan borcumuzdur. Bir an önce ortaya çıkmasını bekliyoruz." diyerek sözlerini bitirdi.

Gülistan'ın babası Halit Doku dönemin valisi Tuncay Sonel hakkında suç duyurusunda bulundu. Dilekçesinde vali tarafından sürekli intihar etmiştir denilerek kendilerinin oyalandığını, kızının bedenini size vereceğim deyip bir yandan da şüphelinin yurt dışına çıkmasına göz yumulduğunu, validen davacı olduğunu belirtti.

Anne Bedriye Doku ve abla Aygöl Doku Tunceli Seyit Rıza meydanında oturma eylemleri yaptı. Polis tarafından pandemi yasaklarını ihlal nedeniyle şiddete uğrayarak

gözüne alındı. Aile mücadeleyi hiç bırakmadı. Demokratik kitle örgütlerinin kapısını çaldı. Kamuyu oluşturuldu. Kadın dernekleriyle dayanışma içinde basın açıklamaları yapıldı.

Milletvekilleri defalarca mecliste soru önergeleri verdi. Sonuç yok.

Kızlarının canına kıymayacağından eminlerdi. 2 gün önce ablasından KPSS için kitap isteyen, sınavları bitince eve dönmek için sabırsızlandığını, herkese hediyeler aldığını heyecanla anlatan Gülistan neden kendine zarar verecekti ki?

Gülistan hayalleri olan 21 yaşında bir insan. Okulu bitirdiğinde kreş açmayı düşünen, çocuklarla oynamayı seven, hayvanları besleyen, kadın haklarına duyarlı, hak arama eylemlerine öğrenci olarak katılan, dengbej dinleyen güzel bir yürek. Buhar olup uçtu sanki. Kendisinden hiçbir haber yok. Dört yıl geçti. Aile artık adalete olan inancını yitirmek üzere. Çalmadıkları kapı kalmadı. Bakanlarla görüştüler. Verilen sözlerin hiçbirisi tutulmadı. Bakanlar değişti, sonuç değişmedi.

Başta yetkililer olmak üzere herkese sesleniyorlar: duyun sesimizi diyorlar. Bizim yerimize kendinizi koyun diye empati bekliyorlar. Acaba kaybolan bu evlat bir üst düzey devlet görevlisinin kızı olsaydı yine böyle mi davranılırdı diye soruyorlar?

Üstelik bir de şüphelinin üvey babası suç duyurusunda bulundu abla Aygül Doku hakkında.

7 Mart 2020 tarihinde, Gülistan Doku'nun kaybolmasında baş şüpheli Zaynal Abarakov'un eski polis olan üvey babası Engin Yücel, Tunceli'deki evini taşımak istedi.

Soruşturmanın tamamlanmadan ve evlerinde kriminal inceleme yapılmadan Yücel'in evini taşımasını engelleyen Doku'nun ablası Aygül Doku hakkında 22 Kasım 2020'de Engin Yücel'in şikâyeti üzerine "mala zarar vermek, tehdit ve hakaret etme" gerekçesiyle dava açıldı. Gülistan Doku'nun ablası Aygül Doku hakkında açılan tazminat davasının duruşması Tunceli 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Mahkeme, Aygül Doku'ya 5 ay hapis cezası ve 2 bin 250 TL idari para cezası verilmesine karar verdi. Gördüğünüz gibi bu davada devletimiz şipşak adaleti sağladı.

Gülistan'ın arkadaşları Kübra, Gülşen ve Dilek de emniyette ifade verdi. Gülistan ve Zaynal'ın sürekli tartıştığını, şüphelinin gereksiz kıskançlık yaptığını söylediler. Hatta 4 Ocak akşamı Gülistan, Yücel ailesinin evinden çıktığında şüpheli Zaynal, Gülistan'ın arkadaşı Kübra'ya mesaj atıp, "burada çok kötü şeyler oldu" yazmış.

Bu mesajlar da tutanaklara girdi.

Anne Bedriye Doku kızını hala sabah akşam balkonlarda beklediğini söylerken gözyaşları sel olup aktı. Gülistan için yapılan belgeselde annenin Kürtçe haykırıışları dayanılması çok zor anlardı. Bugüne kadar Adliyeye tanık olarak bile gitmemiş bu ailenin fertleri ülkemizdeki adaletin işleyişini kabullenmekte zorlanıyor gerçekten.

Şimdi ben de bu yazı aracılığıyla bir kez daha soruyorum yetkililere: Gülistan Doku nerede?

Şüphelinin üvey babasının aracına Gülistan'ı zorla bindirdiği görüldüğüne göre o araçta neden kriminal araştırma hemen yapılmadı ve aynı araç nasıl beş Ocakta şehir dışına çıkıp yedi Ocakta tekrar Tunceli'ye dönebildi? O iki gün delillerin kaybolmasını sağlamaz mı?

Şüphelinin telefon, bilgisayar gibi teknolojik araçlarına delil toplama amacıyla neden anında el konulmadı? O telefonla nasıl yurt dışına gönderilebildi?

Şüphelinin evinde neden arama gerçekleştirmedi?

Şüphelinin babasının dosyayı inceleyen asayiş şubesinde bir yıl daha görev yapmasına nasıl izin verildi? Bu hangi etik kurala uygun?

Şimdi de bütün duyarlı insanlara sesleniyorum. Bu aileyi yalnız bırakmayalım. Onların yerinde hepimiz olabilirdik. Seslerine ses olalım. Adalet mücadelelerine omuz verelim. Bu dosya karanlıkta kalıp, faili meçhul olarak rafa kaldırılmasın. Çok şey istemiyorlar. Sadece evlatlarına bir mezar arıyorlar artık. Bir de suçlunun tutuklanıp cezalandırılmasını bekliyorlar.

Duyun bu ailenin çığlığını.

Sevgili Gülistan, genç yaşında ödediğin bu bedel çok ağır, ama şunu söylemeden geçemem, çok şanslısın, çünkü harika bir ailen var. Olayın peşini asla bırakmıyorlar. Senin için ellerinden gelenin fazlasını yapıyorlar. Diyarbakır Tunceli arasında mekik dokuyorlar adeta.

İyi ki varsınız Doku ailesi. Umarım bir parçada olsa sesinize ses olabiliriz.

Umut ediyorum ki en kısa zamanda içinize bir nebze de olsa su serpecek bir haber alırsınız.

18 Şubat 2024

HAK MI HUKUK MU LÜTUF MU?

DEPREM Mİ DAHA YIKICI YOKSA İNSAN HAKLARININ KAYBOLUŞU MU?

YAZAN: Av. Zeynep Selcen TOPRAK

zsspektas@gmail.com

6 Şubat tarihinde 11 ilde gerçekleşen yıkıcı depremin üzüntüsünü hala derin olarak yaşıyoruz. Ne yazık ki, bu acı kolay geçeceğe benzemiyor. Depremin yıkıcılığı kaybettiklerimizin acısıyla beraber insan haklarının ülkemizde kayboluşunu da yüzümüze çarpıyor. Peki, gelelim asıl soruya: Deprem mi daha yıkıcı, yoksa insan haklarının kayboluşu mu?

Deprem sonrasında günlerce insanların yardıma ulaşamayışı, temel ihtiyaçlarının giderilmesi noktasındaki korkunç yetersizlik, depremin yıkıcılığını gözler önüne seriyor. Depremin bu denli yıkıcı olmasının altında insan haklarına karşı yer alan tutum yer alıyor.

Deprem sonrasında temel haklar nezdinde değerlendirdiğimizde; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Madde 3'te "Herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliğine hakkı vardır" denmektedir. Deprem sonrasında yaşanan senaryolardan en başında deprem bölgesine yapılması gereken yardımda oldukça geç kalınması sebebiyle yüzbinlerce insanın hayatını kaybettiği görölmektedir. Bununla birlikte depremin yarattığı kaos ortamı sebebiyle özellikle kadınlar, çocuklar ve farklı cinsel kimliğe sahip birçok insanın temel ihtiyacı olan kişi güvenliği tehlikeye atılmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Madde 5'te "Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulanamaz." denmektedir. Yine, deprem sonrası birçok insanın özellikle farklı cinsel kimliğe sahip insanların kişi güvenliğinin sağlanamaması sebebiyle işkenceye ve kötü muameleye maruz kaldığı görölmektedir.

Anayasal haklar nezdinde değerlendirdiğimizde ise sağlık hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkı, konut dokunulmazlığı, haberleşme hürriyeti, sosyal güvenlik hakkı gibi hakların ihlal edildiği oldukça açıktır.

Depremden sonra birçok insan gerekli sağlık desteğine kavuşamamış ve bu sebeple hayatını kaybetmiştir. Bununla birlikte uzun bir süre insanlar sokakta yaşamak zorunda kalmış ve tuvalet ihtiyaçlarını bile halka açık yerlerde gidermek zorunda kalmıştır. Depremden sonra telekomünikasyon aracılığı ile ulaşım neredeyse imkânsız hale getirilmiş ve birçok insan yardım çağrısını gerçekleştirememiştir. İnsanlar günlerce aç bırakılmış, gelişim döneminde olan birçok çocuk, yeterli beslenmenin elzem olduğu hastalığa sahip olan birçok insan açısından tehlike arz eden durumlar ortaya çıkmıştır. Evlerinde hasar olmayan hatta ciddi düzeyde hasar olmasına rağmen birçok insanın konut dokunulmazlığı ihlal edilmiş ve bu insanlara ait eşyalar, paralar, aile hatıraları ne yazık ki yağmalanmıştır.

Tüm bunlarla birlikte geç kalınması bir yana, yapılan yardımlara bakıldığında özellikle kadınlar açısından ciddi mağduriyet ortaya çıkmıştır. Temel ihtiyaçlar adı altında yapılan yardımlara bakıldığında kadınlara yapılan hijyenik ped yardımının yetersiz olduğu, hatta böyle bir felakete rağmen insanların 'ped' kelimesinden hala utanıyor olması, kadınların temel hak ve özgürlükleri noktasında hala ne kadar dipte olduğumuzun en büyük göstergesidir. Ayrıca, temel ihtiyaç olarak kadınlara yapılan yardımların olabildiğince minimuma indirgenmesi, kadınların özellikle hijyen için gereksinimi olan diğer elzem ihtiyaçların yok sayıldığı görölmektedir.

Kendimizi en çok güvende hissettiğimiz evlerimiz, deprem bölgesindeki insanlar için uzun bir süre sokaklar ve enkazların başı olmuştur. Bu nedenle ciddi düzeyde güvenlik problemleri ortaya çıkmıştır.

Özellikle en acı deprem senaryolarından biri olan taciz ve istismar vakaları oldukça fazladır. Bunlardan en çok etkilenenler kadınlar, çocuklar ve farklı cinsel kimliğe sahip insanlar olmuştur. Özellikle barınma ihtiyacının olmaması sebebiyle insanların güvenli bir alana sahip olmaması, bu suçları da beraberinde getirmiştir. Taciz vakaları sebebiyle birçok aile, bulunduğu bölgeden her şeylerini geride bırakıp göç etmek zorunda kalmıştır. Yine, en temel ihtiyaç olan güvenliğin bu süreçte neredeyse yok denecek düzeyde olduğu görülmektedir.

Deprem sonrasında bölgelerde yer alan konteynerlerin yeterli olmaması, bu konteynerlerin bir aile veya beraber barınan bir topluluğu barındırma noktasında yetersiz olduğu ortadadır. Konteynerlerde bir göz odada yaşamak zorunda kalan ailelerin banyoları dahi ortak olmuş durumdadır.

Bununla birlikte, üniversite öğrencisi olup farklı şehirde yaşayan ve sömestr tatili için deprem bölgesine dönen gençlerin, kapalı ve muhafazakâr ailelerinden gördüğü baskılar sebebiyle eğitim haklarının yok sayıldığı, hatta neredeyse yok edildiği ve bu gençlerin özel hayatlarının gizliliğinin bizzat kendi aileleri tarafından yok sayılıp bir nevi mahkûm gibi zor koşullar altında tutulduğu görülmektedir.

Depremi hangi objektiften tutarsak tutalım, bu denli bir yıkımın en büyük sebebinin insan haklarına karşı olan tutumdan kaynaklı olduğunu görüyoruz. Yine aynı şekilde, en çok etkilenen kesimin kadınlar, çocuklar ve farklı cinsel kimliğe sahip insanlar olduğunu görüyoruz.

Ne acı ki, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un elimizden kopup gitmemesi için verdiğimiz mücadeleleri düşündüğümüzde, yalnızca bir deprem yüzünden evrensel bir zorunluluk olan insan haklarının yok oluşunu görmek bizi derinden yaralıyor.

Deprem bir doğa olayıdır, ancak hukuk insana aittir. Doğanın bize can verdiği gibi onun yıkıcılığına da hak, hukuk, adalet can verir. Ancak insana özgürlüğü lazım olduğu gibi, hukuka da özgürlüğü gerekir. Hukuka özgürlüğünün bahşedildiği her şeyin olması gerektiği gibi yaşandığı bir dünyada bir arada olmak ümidiyle...

17 Şubat 2024

KADININ GÜNCESİ ŞUBAT

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhaba değerli okurlarımız ve dinleyenlerimiz. 6 Şubat büyük deprem felaketinin birinci yılını geride bırakıyoruz. Yitirilen canların acısı unutulmadı. Bölgede yaşayan halkın devasa sorunları var. Barınma, iş, yoksulluk ve bunun gibi büyük problemler hala devam ediyor. Bir daha böyle felaketler yaşamamayı dilesek de, ülkemizin deprem kuşağında olduğu gerçeğini reddedemeyiz. İmar aflarının oy almak için çıkartılmadığı, rüşvet uğuruna kaçak binalara göz yumulmadığı, rant elde etme amacıyla dayanıksız binalar yapan vicdandan yoksun müteahhitlerin denetlendiği bir sistemi mutlaka ama mutlaka kurmak zorundayız.

Yepyeni bir kadının güncesiyle yine sizlerleyiz. Kadına, mücadeleye dair ne varsa bulup buluşturuyor ve haberdar ediyoruz siz takipçilerimizi.

Bazen kazanımları paylaşıyoruz, bazen de yapılan haksızlıklara yer veriyoruz.

Önce başlıklar:

Eşitlik İçin Kadın Girişimi “EŞİK”: Medeni Yasa’nın değiştirilmesine izin vermeyeceğiz

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu raporunda ‘sığınak’ detayı: erkeklerin hedeflerinde adresler var

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilk Türk kadın yargıcı Prof. Dr. Ayşe Işıl Karakaş yaşamını yitirdi

Mor Yerleşke deprem mağduru kadınlara umut olsa da: Eski hayatlar bir hayâl

İngiltere de Polis teşkilatına cinsiyetçilik cezası: 820 bin sterlin

Kötü başörtüsü taktıkları için Taliban kırbaçladı

Eşitlik İçin Kadın Girişimi “EŞİK”: Medeni Yasa’nın değiştirilmesine izin vermeyeceğiz

Eşitlik İçin Kadın Girişimi-EŞİK, 98 yıl önce, 1926’da, eşit yurttaşlığın ve laik toplumsal yaşamın temel taşı olan Medeni Yasa’nın Meclis’te kabul edilmesinin yıldönümü olması nedeniyle bir açıklama yaptı ve önemli hatırlatmalarda bulundu. Medeni Yasa’nın laik ve eşitlikçi özünü değiştirerek, kadınların yasayla garanti altında olan tüm haklarına el koymak, hayatlarına el koymaktır. İzin vermeyeceğiz.

*“Boşanma davaları hızlanacak” bahanesi ile yapılmak istenen değişikliklerle erkeklerin boşanması kolaylaştırılacak.

*“Ailenin korunması” adı altında getirilmek istenen aile arabuluculuğu sistemiyle kadınların boşanması zorlaştırılacak.

*“Nafaka erkekleri mağdur ediyor”, “haramdır, sadakadır” gibi maksatlı söylemlere dayanarak, kadına ödenen yoksulluk nafakasına el konulacak

*Bir kez medeni haklara dokunulursa arkasından neler gelebileceğini çok iyi biliyoruz, izin vermeyeceğiz.

*Sonuç olarak; yapılmak istenen aslında kadınların eşit yurttaşlık hakkını gasp etmektir. Konunun gündemde tutulmasının nedeni sadece; toplumun dikkatini ekonomik çöküşten uzaklaştırmak veya yerel seçimlerde eşitlik karşıtı kesimlerin oy desteğini almak için taktik uygulamak değildir. Aksine, laiklik ve demokrasiden yana tüm çevreler kendi içlerine dönmüşken, eşitlik ve laiklikten uzaklaşmada 22 yılda fiilen alınan mesafeyi yasalaştırmaktır.

*İstenen; örneklerini İŞİD ve Taliban uygulamalarında gördüğümüz gibi kadınların nefes almasını bile erkeklerin iznine bağlamaktır. Olmaz demeyin! Unutmayın! Taliban rejimi kadınların hayatını bir günde cehenneme çevirmişti.

*Dindar-dindar olmayan, zengin-yoksul, genç-yaşlı tüm kadınlara ve demokrasiden yana herkese sesleniyoruz; hayatlarımıza, haklarımıza ve hayallerimize el koymalarına hep birlikte izin vermeyelim.

*Medeni Yasa medeni hayatın anayasasıdır.

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu raporunda ‘sığınak’ detayı: erkeklerin hedeflerinde adresler var

Türkiye’de kadına şiddet her geçen gün artıyor. Kadına şiddet önlenemezken, kadın derneklerinin verileri de tabloyu ortaya koyuyor. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF), Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2023 Yıllık Veri ve Analiz Raporu’nu yayımladı. Rapora göre, yardım hattına bir yılda toplam 5 bin 76 çağrı geldi. Ayrıca 116 şiddet faili erkeğin de acil yardım hattını arayarak kadınların sığınaklarının adresini öğrenmeye çalıştığı ortaya çıktı. Cumhuriyet konuya ilişkin TKDF Başkanı Canan Güllü ile konuştu. TKDF Başkanı Güllü, adres öğrenmeye çalışan şiddet faillerinin son üç yıldır arttığının altını çizerek “Erkekler, evdeki şiddetten kurtulmaya çalışarak yasal mevzuatlardan yararlanan kadını, gözü kara bir şekilde sığınağa giderek aynı şiddeti uygulamaya ya da nerede olduğunu öğrenmeye çalışıyor. Şiddetini devam ettirmeye çalışan bir erkeklikle karşı karşıyayız” dedi. Devletin acilen önleyici bir politikayı yaşama geçirmesi gerektiğini vurgulayan Güllü, “Çünkü İstanbul Sözleşmesi’yle bu önleyici politikalardan uzaklaştık. Fail için vereceğin örnek bir ceza sistemin yok.” diye konuştu.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilk Türk kadın yargıcı Prof. Dr. Ayşe Işıl Karakaş yaşamını yitirdi

Eski Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Başkan Yardımcısı ve akademisyen Prof. Dr. Işıl Karakaş, vefat etti. 66 yaşındaki Karakaş bir süredir kanser tedavisi görüyordu.

8 Aralık 1958 İstanbul doğumlu olan Karakaş, Galatasaray Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Kamu hukuku alanında yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde ve Avrupa Birliği hukuku alanında ikinci yüksek lisansını Fransa

Nancy 2 Üniversitesi'nde tamamladı. Doktora derecesini İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden aldı.

Akademik kariyerine İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yardımcı doçent olarak başlayan Karakaş, daha sonra doçent ve profesör unvanlarıyla Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde dekan yardımcılığı yaptı. Ayrıca, Aix-Marseille III ve Montpellier II Üniversitelerinde misafir öğretim üyeliği görevlerinde bulundu.

Prof. Dr. Işıl Karakaş, 22 Ocak 2008 tarihinde Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'yi temsil edecek ilk kadın yargıcı seçilmişti. 1 Ocak 2015'ten itibaren AİHM ikinci bölüm başkanı, 1 Kasım 2015 tarihinde ise AİHM başkan yardımcısı oldu. 30 Nisan 2017'de asıl görev süresi dolduğu için bölüm başkanlığı ve başkan yardımcılığı görevlerinden ayrıldı. Karakaş, 2019 yılında yeni yargıç Saadet Yüksel görevine başlayana kadar yargıçlık görevini sürdürdü.

Prof. Dr. Karakaş, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kamu hukuku bölüm başkanı olarak görev yapıyordu.

Mor Yerleşke deprem mağduru kadınlara umut olsa da: Eski hayatlar bir hayal

Depremden sonra hayalet kent olarak tanımlanan Adıyaman'da hasarlı evlerin çoğu yıkılmış, ayakta kalan binalar ise hasarlı. Kıbrıslı 26 genç voleybolcu ve 9 veliye mezar olan İsias Otelin yıkıntıları hala göze çarpıyor.

Kentin her yanı inşaat vinçleriyle dolu. Parası olanlar için depreme dayanıklı konutların üretimi başlamış. Devletin hemen vereceğini söylediği TOKİ evlerinin bir bölümü ise yerel seçim malzemesi olarak dağıtılmaya hazırlanıyor.

Hayatların altüst olduğu depremin üzerinden geçen bir yılda ne yazık ki yoksulun, çaresizin yarası kanamaya devam ediyor.

Bir yandan tekrarlayan depremlerin korkusu kapalı yer travmalarını depreştirirken bir yandan da sadece iki küçük odadan oluşan konteynerlerde yaşam kalabalıklaşıyor.

Bu da duygusal şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet yani aile içi şiddeti artırıyor. Bu şiddetin bedelini ödeyenler kadın ve çocuklar.

Cumhuriyet gazetesi olarak Depremi daha ilk gününden itibaren bölgeye koşan Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü'nün öncülüğünde kurulan sayısı bugün 30'a ulaşan Mor Yerleşkelerden birindeyiz yine. Kadın ve çocuklara destek için kurulan yerleşkeler bu kadın ve çocuklar için bir umut.

Ziyarete geldiğimiz Mor Yerleşkede “iyileşmeye” çalışan kadınlar yaşadıklarını büyük bir heyecanla paylaşıyor.

Aslı Bozkurt gencecik bir kadın. Üç kız çocuğu var. Yedi aylık hamile. Kendilerine ait ev yıkılmış. Bir kızıyla saatlerce enkaz altında kalmış. Çocuklarının uykularından çılgınlarla kalktığı dönemler aylar sonra yeniden düzene girmiş. Eşi şu anda işsiz. Adıyaman’da kiralar 15-20 bine ulaştığı için konteynerden başka yer düşünemiyor. “Artık yeniden ev alma, eski hayatımıza dönme hayal oldu ama yine de çocuklarımız için hayata tutunuyoruz” diyor.

Bedriye Arslan’ın ise biri 17 yaşında engelli üç çocuğu var. Depremden yara almadan kurtulmuşlar ama her geçen gün hayata tutunmak daha zor olmuş. Gözyaşları içinde anlatıyor yaşadıklarını. “Hayatımdan vazgeçtiğim bir anda Mor Yerleşke ile tanıştım. Kadınların desteğiyle yeniden yeşeren bir hayatın içindeyiz” diyor.

Psikolojik ve fiziksel şiddet yaşayan iki çocuklu Ayşe Güler ise özel hayatında değişiklik yapacağı bir dönemde yakalanmış depreme. “Burada aslında hayatla barışıyoruz. Ancak acımız ve korkularımız hâlâ devam ediyor” diyor.

Boyner Grup Yönetim Kurulu üyesi Ümit Boyner de bir yılda deprem bölgesinde hayatın normale dönemediğini belirterek şunları söylüyor: “Maalesef bu senaryonun çok gerisindeyiz. Sevgili Canan Güllü’nün telefonuyla projeye dâhil olduk. Şu an 11 yerleşkedeyiz. 3 binden fazla kadın ve çocuğa ulaştık. Ancak yeterli değil. Bir sene içerisinde aslında hiçbir şey değişmedi. Bu yüzden önümüzdeki günlerde de sivil toplum örgütleri ve özel sektörün bir araya gelerek hayata geçirdiği projeleri nasıl daha verimli ve kapsamlı hale getirebileceğimizi planlamamız lazım.”

Canan Güllü ise şöyle konuşuyor: “Dünya Sağlık Örgütü afet bölgelerinde kalma süresini 12 ila 18 ay olarak belirliyor. Şu anda bölgede her şey gönüllülükle yürüyor. Ayrılmamız söz konusu değil. 5 yıldan da az olmayacak gibi görünüyor. İşsizlik arttıkça ve hayat normale dönmedikçe hukuki sorunlar da artış gösteriyor. Bu yüzden Mor Yerleşke Hukuk Birimi’ni hayata geçireceğiz. Deprem bölgelerinde mülkiyet hakkı ve şiddet nedeniyle baroları güçlendirerek harekete geçireceğiz.”

İngiltere de Polis teşkilatına cinsiyetçilik cezası: 820 bin sterlin

İngiltere’nin Birmingham kentinde yaşayan Rebecca Kalam, emniyet teşkilatında kendisi için kullanılan cinsiyetçi söylem ve hareketlere dava açtı.

40 yaşındaki polis memuru Kalam, sınav çektiği sırada bir erkek memur tarafından ensesinden ayakla itildiğini ve erkek memurun kendisine “Göğüslerinin olması sınav çekemeyeceğin anlamına gelmez” dediğini iddia etti.

Kalam ayrıca, 2012 yılında katıldığı polis eğitim kursunda, ilk yardım yapılabilmesi için iç çamaşırına kadar soyulduğunu ve erkekler için tasarlanan vücut zırhına uyması için kompresyon sütyeni giymesinin söylendiğini öne sürdü.

15 yıl çalıştıktan sonra tıbbi gerekçelerle emekli olan 40 yaşındaki polis memuru Kalam'ın duruşması, Birmingham kentinde görüldü. Yargıç Christopher Camp, emniyet teşkilatının Kalam'a özel olarak çelik yelek siparişi vermeyerek cinsiyet ayrımcılığı yaptığına hükmetti.

Yargıç Camp, Kalam'ın beş aylık hamileyken bir fotoğraf çekimi için poz vermeye zorlandığının ve 250 erkek arasındaki 7 kadın memur arasına katılabilmesinin "poster kızı" olabilmesine bağlı olduğunun tespit edildiğini söyledi.

60 yaşında Başkomiser olarak emekli olacağı gerekçesiyle kazanç ve emeklilik kaybı için de tazminat ödenmesi gerektiğine de karar veren Yargıç Camp, Kalam'ın çalıştığı West Midlands Emniyet teşkilatının kendisine 820 bin sterlin ödemesi kararı verdi.

Kötü başörtüsü' taktıkları için Taliban kırbaçladı

Afganistan'da, başkent Kabil'de Taliban'ın başörtüsü kurallarını ihlal ettiği gerekçesiyle 16 yaşındaki kız çocukları tutuklandı. Alışveriş merkezlerinde, sınıflarda ve sokak pazarlarında gözaltına alınan kızlar, "kötü başörtüsü takmak, başkalarını kötü başörtüsü takmaya teşvik etmek" ve makyaj yapmakla suçlandı.

16 yaşındaki Lale, İngilizce dersinde diğer bazı kızlarla birlikte Taliban tarafından tutuklandığını ve bir polis kamyonuna bindirildiğini, gitmeyi reddeden kızların dövüldüğünü, kendisinin ise kırbaçlandığını söyledi. Babası daha sonra "ahlaksız kız yetiştirdiği" gerekçesiyle dövüldü.

The Guardian'da yer alan habere göre Lale, "Kıyafetim mütevazıydı ve hatta yüzüm de örtülüydü. Bu Taliban'ın yönetimi ele geçirmesinden bu yana benim kendimce aldığım bir önlemdi. Ama yine de kıyafetimin uygunsuz olduğu konusunda ısrar ederek beni dövdüler." dedi. İki gün iki gece gözaltında tutulan Lale, Taliban'ın kendilerini İngilizce öğrendikleri ve yurtdışına çıkma arzuları nedeniyle defalarca kâfir olarak lanetlediğini söyledi.

Toplum büyüklerinin araya girmesi ve zorunlu başörtüsü olmadan evinden çıkmayacağına dair bir belge imzalaması üzerine serbest bırakıldı. Ayrıca İngilizce derslerine girmesi de yasaklandı.

Gözaltılar, BM Güvenlik Konseyi'nin özellikle cinsiyet ve kadın hakları konusunda Taliban'la temasa geçmek için özel bir elçi talep etmesinden sonra gerçekleşti. Ancak Taliban bu öneriyi, dışarıdan çözümler dayatarak durumu daha da karmaşık hale getireceğini öne sürerek reddetti.

Gelecek sayımızda buluşmak üzere umutla kalın.

17 Şubat 2024

İÇİMDEKİ KABİLE REİSİ

YAZAN: Ebru BOZCUK

ebrubozcuk@hotmail.com

Çocukken annem bana hep "icat çıkarma" derdi... Ne yazık ki bu uyarı hiçbir zaman işe yaramadı. Hayatım boyunca ne icatlar çıkardım bir bilseniz...

Başım ağrımadı dersem yalan olur fakat ne yapalım ben de böyleydim işte...

Bilirsiniz çocukken oynadığımız oyunlarda herkes kendine bir rol biçer. Erkek çocukları kral, asker olurken, kızlar da prenses, kraliçe ya da anne rolüne bürünmeyi tercih eder.

Tahmin edin ben ne olurdum?

Kızılderili şef... Beyazlara karşı mücadelenin öne çıkan kabile reisi.

Büyük ihtimalle pazar sabahları izlediğim kovboy filmlerinin bunda etkisi vardır ki hala Trt2 de yayınlanan bu filmleri büyük bir keyifle izliyorum.

Bir de pek eğlenceli bulduğum reklamlar hafızamdadır. Malum tek kanallı dönemde olduğumuzdan dolayı reklamları bile kaçırmadan izlerdik.

Helezon şeklinde dönen reklam kuşağı simgesi sonrası, "Bisküvi deyince akla her an onun adı gelir. Eti Eti Eti..." ya da "Ho ho hooo Hoover, süpürür döver, her yeri temizleyen Hoover" veya "Yak şu kaloriferi donuyoruz, söndür şu kaloriferi pişiyoruz. Yöneticimiz uyuyor mu?" jingleleri hala kulağımdadır.

Mersin'de babamın görevi dolayısıyla, çam ormanları içindeki lojmanda geçen çocukluk günlerim muhteşemdi. Tokyo terliklerle plaja koşmalar, istop oynamalar, ip atlamalar derken akşamın nasıl olduğunu hiç anlamazdık.

Beyazlar ve Kızılderililer olarak takım kurduğumuz oyunlarda, kafamıza palmiye dalları ve bir tüy takıp orman içinde koşarak akşama kadar oynayan başka bir dünyanın çocuklarıydık biz aslında...

Oturan Boğa, Yalnız Kurt, Güneşin Kızı, Sıçrayan At, Uçan Ok gibi takma adlarla kendimizi bir film platosu içinde gibi hayal ederdik.

Şimdiki çocukların büyüme şeklini gördükçe, ne kadar şanslı olduğumu çok daha iyi anlıyorum.

Küçük bir kız olarak, okuduğum masallarda, öykülerde, izlediğim filmlerde hep savaşçı ruhlı kadınlara öykünürdüm. Onların o cesur, özgüvenli halleri bana hep çok büyüleyici gelirdi.

Mesela zihnimdeki jüriye göre ideal güzellik unvanını kazanan Afrodit değildi. Zekâ, sanat, ilham ve Barış Tanrıçası Athena'nın aklı Afrodit'in güzelliğini yenerdi.

Yine o yıllarda Elizabeth Taylor ve Richard Burton'un başrollerde oynadığı Kleopatra filminde onu rol modelim sayıp günlerce Kleopatra gibi güçlü bir kadın edasıyla gezindiğimi itiraf etmeliyim.

Kudretli bir hükümdarın karısı olmaktansa, özgür savaşçı bir kadın olmak daha çok heyecanlandırdı beni.

Oysa düşünsenize, çocukken okuduğumuz masallarda kızlara biçilen karakterler hep uslu, söz dinleyen, razı gelen ve bir kurtarıcı bekleyen kadınlardı...

Mesela Külkedisi, mesela Pamuk Prenses...

Bu masallar yıllarca üstü örtülü mesajlar üzerinden çocuk zihinlerimize şekil verdi. Hatta bir şekilde kodlarımıza işlendi.

Nasıl mı?... Bir kere genç ve güzel olacaksın. Hizmet etmeyi, biat etmeyi bileceksin. Susacaksın, itiraz etmeyeceksin, herkesi idare edeceksin.

Sen ne kadar genç, güzel, çalışkan olsan da kendi başına mutlu olamazsın, beceremezsin bunu.

Mutluluğun, huzurun, kurtuluşun için muhakkak bir 'beyaz atlı prens' lazım ki; o adam senin kim olduğunu ancak ve ancak ayağına o ayakkabıyı giydirdikten sonra anlayacak kadar kapasitesiz bir salak olsa bile...

Sonrasında İskenderun Ziraat Bahçesinde geçen günlerimde de ağaçların tepesinde meyve toplayarak, çamurdan oyuncaklar yaparak ve yine canhıraş koşarak geçen çocukluğum devam etti. Komşumuz Emine teyzenin oğlu Uğur'u pataklamam sonucu, oğluyla beraber eve gelip beni anneme şikâyet ettiğini de unutmuyorum bu arada. Karşılığında özür dilemiş ve üç gün sokağa çıkma yasağım da bonusu olmuştu tabii...

Ailecek oturduğumuz yemeklerde annemin geleneksel kodları sebebiyle, ilk servisi bize değil de babama yapmasına itiraz eden bir çocuk olarak bu asi yürüyüşüm devam etti.

Annem ise bana ince bir sitemle "Sen çok başka bir çocuktun, çoook" demeyi hiç ihmal etmedi.

Evden ilk ayrılış, üniversite yıllarım derken bankacılığa başlamakla kişisel mücadelemlerim yine devam ediyordu. İskenderun Egebank şubesinin sınavını kazanmama rağmen İstanbul 'da yaşamayı planlayıp işe bu şehirde başlama isteğim annemi deliye çevirse de beni icatçı kızı olarak hep kabullendi belki de.

Eee ne de olsa evlattı, atsan atılmaz, satsan satılmazdı...

Bankacılık serüvenim de öyle pek sütlüman gitmedi.

Koskoca şubede bireysel müşteri portföyünü tek başıma idare ederken, 'Genel müdürün bir yakını' olması sebebiyle başıma müdür olarak atanan ve her şeyden bihaber olan kadına sözde saygılarımı bildirerek istifa ettim.

Ve böylece beş yıllık kariyerimi bitirmiş ayrıca kıdem tazminatı hakkımı da yakmış oldum.

Ama olsun, ben akşam yastığa kafamı rahat koyacaktım.

Bir buçuk yıllık işsizlikten sonra başka bir bankada yine iş bulacaktım fakat orada da işler pek farklı gitmeyecekti.

On yıllık bu serüvenden sonra âşık olduğumu zannedip evlendim. İlk yıllar şahaneydi fakat sonrasında kadın role atfedilen anlamsız görevler, içimdeki kabile reisini rahatsız etmeye başlamıştı.

Benim dilim, benim duruşum başkaydı. Dayatmalara asla gelemedim, hele ki saygısızlığa hiç...

Veee o sular da bulanmıştı artık benim için...

Diğer kardeşlerim düzgün, dengeli, normal hayatlar kurmuşken ben hala sıra dışı olmaya, normların ötesinde olmaya velhasıl annemin deyimiyle icat çıkarmaya devam ediyordum.

Şunu çok iyi biliyordum ki kendisi ile barışık insan hiçbir zaman yalnız kalmaz.

Çünkü önce kendisi ile dosttur. Kendi saçını okşamayı bilir, küllerinden doğar fakat asla biat etmez. Pes etmez, yola devam eder.

Bir kalesi vardır onun ve o kaleyi iç huzuruyla, taviz vermediği değerleriyle örmüştür. İşte o yüzden kimse o kaleyi yıkamayacaktır.

Elbette yere düşüp yaralanır, üzülür, ağlar fakat sığınacağı bir kalesi hep vardır. O kaleye çekilip yaralarını sarar ve iyileştiğinde bıraktığı yerden yeniden başlamayı çok güzel becerir.

Şimdilerde belki de hayatımın en güzel dönemindeyim fakat yine anneme rağmen icat çıkarmaya devam ediyorum.

Yaşamım boyunca "Bu da geçer, bunu da aşarım" cümlesini şiar edinmiş bir kadın olarak, aştıkça badirelerin katlanarak geldiğini de gördüm.

Hatta bazen kol kola girip halay çeker gibi üstüme geldiğine de tanık oldum fakat hepsi geçti, geçiyor ve geçecek...

Veee tabii ki kabile reisliğim de bütün ihtişamıyla devam ediyor lakin oyunun sonunda Oturan Boğa mı, Sıçrayan At mı yoksa Yalnız Kurt mu olacağımı bilemiyorum.

Bakalım, yaşadıkça göreceğiz.

Ne de olsa biz Anadolu topraklarında yaşamış, hayatın içine dişil enerjisini yayan, güçlü ve dirayetli tanrıça Kybele'nin torunlarıyız.

O yüzden şimdilik "Sıçrayan At" olmaya ve icat çıkarmaya devam diyelim...

DUYGULARIMIZI İFADE EDEBİLİYOR MUYUZ?

OTİZM HASTALIK MIDIR, FARKLILIK MIDIR?

YAZAN: Menekşe KOÇAK

meneksekck06@gmail.com

“Otizm bir salgın mıdır? Otizm bir hastalık mıdır? Otizm bir farklılık mıdır?” Bugün bu sorular üzerinde duracağız. Çünkü bu yazı serisindeki “Otizm Salgını” başlığı, “Otizm bulaşıcı değildir; bu nedenle salgın olarak adlandırılmaz.” gerekçesiyle çok eleştiri almaktadır.

Elbette otizm, bulaşıcı bir hastalık değildir. Zaten yazının içeriğinden salgın kelimesinin otizmin hızlı artışına dikkat çekmek için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ben, otizmlili bireylerin sayısındaki bu hızlı artışı anlatmak için otizmi salgına benzettim ve “Otizm Salgını” başlığını kullandım.

Soru şu: Her yıl otizm tanısı alan çocuk sayısı hızla artıyor mu? Evet.

Mevcut otizmlili bireylere, yeni tanı alan yüzlerce çocuk her yıl ekleniyor mu? Evet.

Otizmdeki bu hızlı artış, uzun vadede toplumun geleceği için risk oluşturuyor mu? Evet.

Bu nedenlerden dolayı, bu yazılarda salgın kelimesine odaklanmak yerine otizmin ülkenin beka sorunu olduğunun farkına varmak gerekir.

Gelelim “Otizm bir hastalık mıdır; otizm bir farklılık mıdır?” sorusunun cevabına. Bana göre bu sorunun cevabını iki ölçü belirliyor:

1. Otizmlili bireyin seviyesi
2. Devletlerin otizm politikası ve toplumların gelişmişlik düzeyleri

Otizm, çok geniş bir yelpazedir. Bu yelpazenin bir ucundaki bireyler beden temizliği, beslenme gibi temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamazlar. Diğer ucundaki bireyler ise ilgi alanlarında kapsayıcı bir eğitimle bilim ve sanat alanında büyük katkı sağlayabilirler.

Bu nedenle “Otizm hastalıktır ya da farklılıktır” gibi bir genelleme bana göre doğru olmaz. Doğru olan otizmlili bireyin seviyesine göre değerlendirme yapmaktır.

Bağımsız yaşamakta ve sosyal yaşama uyum sağlamakta zorlanan otizmlili bireylerin durumunu, hastalık olarak algılamak gerekir. Çünkü hastalık, kişinin yaşamını az ya da çok kısıtlar ve yaşam kalitesini düşürür. Bu nedenle kişi tıbbi destek ve bakıma ihtiyaç duyar. Tıpkı bağımsız yaşamakta zorlanan otizmlili bireyler gibi...

Yarı bağımsız yaşayan otizmlili bireyler de vardır. Bu bireyler beslenme, temizlik gibi ihtiyaçlarını kısmen veya tamamen kendileri görebilirler. Sallanma, el çırpma, değişik sesler çıkarma gibi otistik davranışlar göstermelerine rağmen doğru yönlendirildiklerinde topluma kısmen de olsa uyum sağlayabilirler. Korumalı iş yerlerinde çalışabilirler.

Burada önemli olan toplumun onları kabul etmesi ve onlara yer açacak olgunluğa erişmesidir. Çünkü toplumun onları oldukları gibi kabul etmesi, kriz anlarında doğru tepki vermesi gerekir. Eğer toplum bu olgunluğa eriştiyse, bu bireyler için de “otizm bir farklılık” olarak ele alınabilir. Böylece onların bu farklılıkları, üretime katılmalarında ve toplumla bütünleşmelerinde bir engel teşkil etmez.

Medyada haber konusu olan, dizi ve filmlerde zekâlarıyla göz kamaştıran otizm yelpazesini şanslı kısmında yer alan otizmliler de vardır. İşte onlara örnek: Asperger sendromlu Günsu Ergüven, Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. Sadece özel çocuklara eğitim veren bir müzik okulunda da uzun yıllar eğitim gören Ergüven, şimdi o okulun öğretmeni oldu. “Okuyamazsın!” denilen Ergüven asla yılmadığını vurgularken, “Üniversite yıllarım çok güzel geçti. Şu anda da öğrencilerimle aram çok iyi.” şeklinde konuştu.

Elbette, Günsu Ergüven gibi otizmlilerde, otizm tanısı aldıkları için hasta diyemeyiz. Onların durumunu anlatmak için gönül rahatlığıyla “otizm dünyamızı güzelleştiren, saflık, masumluk gibi değerleri bize hatırlatan bir farklılıktır” diyebiliriz. Çünkü otizmlilerde yalan söylemek, aldatmak, ikiyüzlülük, hırsızlık, yolsuzluk gibi insanın karanlık yönlerini bilmezler.

Günümüzde, gelişmiş ülkelerde otizmin bir farklılık olarak ele alınması yaygınlaştı. Çünkü otizmi hastalık olarak ele almak, özel eğitim kurumlarını ve bakım evlerini açmayı gerektirir. Bu da hızla artan otizmlilerde sayısı nedeniyle ülkeye ileride karşılamakta zorlanacağı maddi bir yük getirir.

Gelişmiş ülkelerde, bu yükü azaltmak ve otizmlilerde toplumla bütünleşmesini sağlamak için “Otizm bir farklılıktır” algısı yaygınlaştırılıyor. Otizm bir farklılıktır, toplum olarak otizmlilerde bireylerin farklılığını ve onlarla birlikte yaşamayı kabul ediyoruz.” algısı toplumda kabul gördüğü için devletler eğitim ve bakım hizmetlerinde kapsayıcı uygulamaları hayata geçiriyorlar. Mesela bakımevi açmak, personel barındırmak gibi pahalı uygulamaları mümkün olduğunca azaltıyorlar. Yerine bir sosyal hizmet görevlisinin denetiminde dört, beş otizmlinin birlikte yaşadığı evler açıyorlar. Bu evlerde otizmlilerde oturduğu binadaki, mahalledeki insanlarla iç içe yaşıyorlar. Korumalı işlerde çalışıyorlar yani hayata karışıyorlar...

Bağımsız yaşayamayan otizmlilerde için de gerekli eğitim ve bakım desteği verilerek onların da mümkün olduğunca bağımsız yaşaması ve sosyal yaşama katılması hedefleniyor

Türkiye’ye gelince Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, Engelli ve Yaşlı İstatistik bülteninde otizmin adı yok. Bu bültende zihinsel engelli birey sayısı 385.313, ruhsal duygusal engelli birey sayısı 170.927 olarak belirtiliyor. Bu verilerdeki, otizmlilerde sayısının oranı bilinmiyor. Ayrıca otizmlilerde dil ve konuşma sorunu yoğundur. Bu istatistiğe göre,

Türkiye’de dil ve konuşma engeli olan 33.696 birey var. Otizm nedeniyle dil ve konuşma sorunu yaşayan bireyler bu grupta yer alıyor mu belli değil.

Bu bilinmezliklere rağmen otizmlili bireylere hizmet verdiğimizizi söylemek ne kadar doğru olur?

Bu soruyu da gelecek yazımızda birlikte cevaplamak umuduyla hoşça kalın.

14 Şubat 2024

KAYNAKÇA

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı İstatistik bülteni, Nisan, 2023

Hürriyet. Com tr 14 Temmuz 2023

SAĞLIK SİSTEMİ SAĞLIKSIZ

YAZAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Sağlığımızı korumamız ve hastalıklardan korunmamız için hepimizin yolu hastanelere düşmüştür. Nüfusumuz artıyor, hastaneler çoğalıyor. Eğitim sürecinde yeni gelişmeler olmasının, özellikle iletişim konusunda planlanan eğitimlerin hastane personellerinin işini kolaylaştıracağını düşünebiliriz. Bu eğitimler hastaneye başvuran halkı ve personeli birlikte kapsamadıkça maalesef işlevsel olamıyor.

Başımızdan geçen hastane olaylarının her biri bu eğitimlerin konusu olmaya değer. Yakın zamanda yaşadığım hastane süreciyle ilgili olayları anlatarak biraz beyin fırtınası yapmak istiyorum.

Pek çok kadının daha çok başına gelen idrar yolu enfeksiyonu benim de 12 yıldır derdim oldu. Rahatsızlandım ve acile gittim. İlaçları kullanarak iyileştigimi sandığım bir anda, birden çok yoğun bir ağrı hissederek soluğu hastanenin üroloji polikliniğinde aldım. Yaşadığım sorunu en ince ayrıntısına kadar doktora anlattım. Hala ilaç kullandığım için tahlillerin güvenilir sonuçlar elde edemeyeceğini söyledi ve ultrason istedi. Ağrı yakınmasını duyunca, klasik böbrek taşına yordu. Bir muayene etse her şey anlaşılacak. İki gün geçti, ağrılarımın üzerine bir de yoğun bir kanama eklendi. Hemen doğum doktoru arkadaşımı aradım. Telefondaki anlatımlarımdan, konunun üroloji bölümüyle ilgili olduğunu söyledi. Polip tanısını da dillendirdi. Arkadaşımmın muayenehanesine koştum, tanısı doğruydu. Hemen hastaneye gitmem gerektiğini, polipin basit bir işlemle alınacağını söyledi. Aynı gün ürolojiye gittim ve durumu anlattım. Ama doktor beni muayene etmeden, bu

işlemi doğum doktorunun da yapabileceğini söyledi. Doktor arkadaşım, “Olur mu canım öyle şey? O ayrı bir organ, bizim ilgilendiğimiz ayrı bir organ” dedi.

Sonra şehir hastanelerinden birine gittim. Yine muayene etmeden, beni tomografiye yönlendirdiler. En az üç kez söyleyince, artık yalvarmaya dönüşen sözlerimin sonucunda muayene ederek durumu anladılar. Bu arada muayene etmeyecekleri düşüncesiyle bir arkadaşımın o bölgenin fotoğrafını çektiymiştim. Meğer o da tam çekememiş resmi. Doktora resmi gösterdim, muayene etme yerine ısrarla bunun doğum doktoruyla ilgili olduğunu söyledi. Muayeneden sonra kendisi fotoğraf çekti ve tomografi sonucuyla geldiğimde, bu fotoğrafı doktorlara göstermemi istedi. İş resim göstermeye kalmıştı. Muayene sonucunda, “Evet, bu bizim işimiz” dedi tabii.

Muayenede yapılacak işlem belliydi. Bir ya da en geç iki hafta sonra çıkacak tomografi raporunun sonucuna ertelendi işlem. Doktor tomografi görüntüsünden her şeyi anladığı halde, raporun beklenmesi gerektiğini söyledi. Kaygılarım hat safhada. Bu kez de başladık tomografi raporunun erken çıkması için tanıdık aramaya. Tanıdık aracılığıyla rapor çıktı ve ameliyata karar verildi. Orada pek çok hastayla sohbet etme fırsatım oldu. Durumu acil olan kanser hastalarına bile bir yıl gibi mr, ameliyat günü verildiğini öğrenince, tanıdık bulduğum için kendimi suçlu hissettim. Başkasının hakkına girmek... Oysa teknolojinin bu denli geliştiği bu çağda, böyle beklemler olmamalıydı. Kurulan sistem hastaların hakkına giriyordu.

Çoğumuz yaşıyoruz buna benzer durumları. Hastayı dinleyip bir muayene etseler, belki bu kadar uzun beklemeli tahlil sonucuna erişme süreçleri yaşanmayacak. Her şey için muayene öncesi tahlil isteme konusu var. Kendisini iyi ifade eden biri bunları yaşıyorsa, farkındalığı daha az olan insanların neler yaşadıklarını düşünemiyorum bile.

Ameliyat öncesinde yaşadıklarımın tersine sürekli muayene ettiler. Başımdan geçenleri paylaştığımda, sistemsel bir mesele olduğunu dile getirerek bana hak verdiler. Görme engelli olmamın avantajını kullanarak kısa bir sürede ameliyat olabildim. Benimle ilgilenecek kızımın il dışında olduğunu, ara okul tatili nedeniyle yanıma gelebileceğini söyledim. Anlayış göstererek durumumu dikkate aldılar. Ameliyat masasında, anestezi doktoru yapılan işlemlerle ilgili bilgilendirilmem gerektiğini ekibine söyledi. Bu da değerli bir yaklaşımdı.

Ameliyat olacak hastaları bir gün önce hazırlık için çağırıyorlar. Randevu vermek yok tabii. Herkese aynı saati veriyorlar. Üstelik bu saat, yani 13, hasta ziyaret saatine denk geliyor. Merdivenlerden çıkamıyoruz çünkü kalabalık olmasın diye merdiveni kapatıyorlar. Aynı kalabalığın kat kat fazlası asansörde birikiyor. Asansörler hep dolu ve bir türlü gelmek bilmiyor. Anlayacağınız söyledikleri yere gelmek, bir saat gibi biz zaman dilimini alıyor. Vardığımız yerde en az 4 saat bekletilmek de işin ayrı bir işkencesi.

Hastalık konusunda öncelik hastadır. Onun engeli, mesleği gibi etiketler önemli olmamalı. Özel hastanelerin pıtrak gibi çoğalması yerine, devlet hastanelerinin sayısı artsa, hastane çalışanlarına ve halka bir arada gerekli eğitimler sürekli verilse, halkın kolayca erişebileceği yerlerde hastaneler açılrsa, hastanın anlatımlarına önem verilse, ne kadar rahatlayacağız. Ne çok şey istedim değil mi?

Sağlık sistemimizin sağlığına kavuşması dileğiyle.

13 Şubat 2024

TARİHİN KADIN YÜZLERİ ROSALİND FRANKLİN

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

Rosalind Franklin: Büyük DNA keşfi unutturulmaya çalışılan bir kadın.

İnsanlık tarihi, ayrıcalıklı erkeklerle ve ayrımcılığa uğrayan kadın dolu. Bunların milyonlarcasından bir tanesi Rosalind Franklin'dir. Üstelik hayatıyla bedel ödemiş dürüst, çalışkan, azimli bir bilim kadını ve kıymeti ölümünden sonra tescillenmiş. Yaşarken ise payına bol acı, kadın oluşundan dolayı müthiş bir aşağılanma ve önyargılı yaklaşımlar düşmüş.

Bilim tarihinin en büyük keşiflerinden birine imza atan İngiltereli bilim insanı Rosalind Franklin, 25 Temmuz 1920 günü Londra'da dünyaya geldi. Rosalind Elsie Franklin, zengin ve ilişkileri oldukça sıkı olan İngiliz Yahudi'si bir ailenin beş çocuğundan ikincisiydi. Henüz küçük bir çocukken, birkaç yıl boyunca evlerinin yakınında bulunan özel bir okula devam etti ama dokuz yaşındayken kız çocuklarına eğitim veren Lindores Okulu'na gönderildi. Burası Sussex kentine yakın Bexhill kasabasında bulunan bir yatılı okuldu ve denize yakın olması, Rosalind'in hassas bünyesine iyi gelebilirdi. İki yıl sonra St. Paul kız okuluna geçiş yaptı; bu okul özellikle de bilim, Latince ve spor alanlarında neredeyse rakipsiz düzeyde kaliteli bir eğitim veriyordu. O zamanlar St Paul, Londra'da kızlara bilim eğitimi verilen yalnızca birkaç okuldandır. 1938 yılında Franklin Cambridge'e bağlı Newnham College'ın Doğa Bilimleri bölümünde fiziksel kimya alanında eğitim almaya başladı. Babasının amcası Herbert Samuel 1916 yılında İçişleri Bakanı olarak atanan ve İngiliz kabinesinde görev yapan ilk Yahudi bakandı. Teyzesi Helen Caroline Franklin, Filistin'deki İngiliz mandasının başsavcısı olan Norman de Mattos Bentwich ile evli bir sendikacı ve kadınlara oy hakkını savunan bir ilericiydi. Franklin'in annesi, bir avukat olan Arthur Waley'in kızı Muriel Frances Waley'di.

Annesi, kardeşi Helen gibi üniversiteye gitmek için yeterli fırsatlara sahip olamamıştı ve kızlarının da aynı akıbeta uğramasını istemiyordu. Zamanının büyük bir kısmını hayırseverliğe adanmıştı ve yalnız annelere değil işsizlere, mültecilere ve yaşlılar da dâhil olmak üzere ihtiyacı olan herkese yardım etmeye çalışıyordu. Rosalind'in babasının adı Ellis Arthur Franklin'di. İlk Oxford Üniversitesi'nde fizik eğitimi almayı istemişti ama Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine orduya çağrıldığı ve daha sonra evlendiği için, bir aile şirketi olan 'Keyser & Co.' adlı ticaret bankasında çalışmaya başlamıştı. Ellis hayatının geri kalanında bilime güçlü bir ilgi duydu ve ilerleyen yıllarda müdür yardımcısı ve bağışçı olduğu bir erkek kolejinde fizik dersleri verdi. Okul, büyük katkıları nedeniyle bir laboratuvara onun ismini koymuştu. Kendi kuşağının küçük bir bölümü gibi, Ellis de kariyer sahibi olan kadınlar fikrinin gönülden destekçisiydi ve 1938 yılında Rosalind Cambridge'de bilim alanında eğitim almaya hak kazandığında kızıyla gurur duydu.

Ancak İkinci Dünya Savaşı başladığında, babası Rosalind'i savaşıla ilişkili faaliyetlere yönelmeye ve eğitimini bırakmaya ikna etmeye çalıştı. Rosalind, kimya derecesini tamamlarsa savaşıla ilgili çabalara daha çok katkı sunacağına inanıyordu. Bu noktada hem annesi hem de babasının baskısına karşı teyzesi Alice tarafından desteklendi. Bu kararı, Rosalind Franklin'i bilim tarihinin unutulmaz isimleri arasına sokacak bir kariyerin de önünü açtı.

Rosalind, çalışmaları süresince kimya, matematik ve fizik alanlarında kendini gösterdi. Bu dönemki öğretmenleri arasında, X-ışını kristalografisi ve moleküler biyolojide bir öncü olan spektroskopist W.C. Price ve J.D. Bernal bulunuyordu. Franklin 1941 yılında Cambridge'den mezun olduğunda kadınlara lisans derecesi verilmesi yasaktı. Ancak yıllar sonra, 1947 yılında, Cambridge Üniversitesi yönetmeliklerini değiştirdikten sonra Franklin lisans derecesini alabildi. Franklin, lisans çalışmalarını tamamladıktan sonra, gelecekte Nobel ödölüne lâyık görülecek Ronald Norrish'in danışmanlığında doktorasını yapmak için bir araştırma bursu kazandı; ancak bir yıl sonra İngiliz Kömür Kullanımı Araştırma Derneği'ndeki (BCURA) savaş araştırmalarına katkıda bulunmak için doktora eğitiminden ayrıldı. 1945 yılında, BCURA'da üstlendiği çalışmaya dayanarak doktora araştırmasını tamamladı.

Savaştan sonra, eski Newham öğretmeni Adrienne Weill'in yaptığı bir giriş makalesine dayanarak Rosalind Franklin, Paris'teki 'Laboratoire Central des Services Chimiques de l'Etat' (Devlet Kimya Hizmetleri Merkez Laboratuvarı) adlı kurumda görev yapan Jacques Mering ile bir görüşme ayarladı. Kristalografi uzmanı ve X-ışını kırınımının suni ipek ve diğer amorf maddelerle yapılan çalışmalara uygulanması konusunda öncü olan Mering, Franklin'e, kömür araştırmalarına uygulayacağı X-ışını kristalografisini öğretti.

Franklin bilim ve siyaset tartışmalarından zevk alan, yaptığı işe büyük bir sevgi besleyen cesur bir bilim insanıydı. Arkadaşları ve yakın meslektaşları Franklin'i parlak bir bilim insanı ve iyi

kalpli bir kadın olarak görüyorlardı. Yine de kimi zaman huysuz ve inatçı olabiliyordu; özellikle de kadınları kendilerinden daha değersiz gören meslektaşları karşısında dişli bir ruh haline bürünüyor, karşısına çıkan önyargılı fikirleri hiç düşünmeksizin ezip geçiyor, bu fikirlere sahip erkek bilim insanlarıyla çatışmaktan kaçınmıyordu. Ve bu kişilerin arasında King's College'da birlikte çalışacağı Maurice Wilkins de bulunuyordu.

1951 yılında Franklin, King's College London'da bir araştırma görevlisi olarak Biyofizik bölümüne atandı ve Raymond Gosling'in yardımıyla DNA liflerinin X-ışını kristalografisi üzerine çalışmalar yürüttü. Franklin'in bu alandaki çalışmaları Biyofizik bölümü Direktörü John Randall tarafından başlatılmıştı ve Rosalind çalışmalarını kolay bir iş ilişkisi yaşamadığı ve eş zamanlı olarak DNA'nın yapısı üzerinde çalışan Maurice Wilkins'den ayrı biçimde yürüttü. Bu dönemin ardından, 1953 yılında, eski öğretmeni Bernal tarafından Birkbeck Koleji'ne davet edilecek ve burada tütün mozaik virüsünün yapısını ve RNA'nın yapısını incelemek amacıyla X-ışını kristalografisini uygulayacaktı.

Londra'da bulunan King's College'da çalıştığı dönemde, laboratuvara girmek için derin bir bomba kraterinden geçmesi gereken Franklin'in, binanın bodrumundaki çağ dışı ekipmanlarla çalışması bekleniyordu. X-ray ekipmanı üzerinde gerekli iyileştirmeleri yaparken, yüksek lisans öğrencisi Raymond Gosling'i de doğru biçimde yönlendirerek laboratuvarın sorumluluğunu üstlendi.

Franklin, erkek bilim insanlarının her gün işine ara vererek öğle yemeği için binayı terk etmesini beklediğini fark ettiğinde derin bir rahatsızlık duydu. O yıllarda kadınların üniversite kafeteryasına girmesine izin verilmiyordu. Buna rağmen o ve Gosling, bir başka kıdemli bilim insanı olan Maurice Wilkins'in tatilden döndüğü günlerde DNA araştırmalarında ilerleme kaydetmişlerdi.

Wilkins, gelmesini sabırsızlıkla beklediği asistanın bir kadın olduğunu öğrendiğinde hayal kırıklığına uğradı ve onunla çalışmak yerine kendi başına çalışan bir araştırmacı olmayı tercih etti. Bu gergin atmosferde, Franklin daha ince DNA lifleri kullanarak X-ışını görüntülerini rafine etmeye devam etti; ancak Paris'ten ayrılmakla bir hata yaptığından korkmaya başladı. Rosalind'in varlığından aşırı rahatsız olan Wilkins, arkadaşı Francis Crick ile yakındaki Cavendish laboratuvarında daha fazla zaman geçirmeye başladı. Crick ve ortağı James Watson, DNA molekülünün yapısını keşfetmek için model tabanlı bir yaklaşım üzerinde çalışıyorlardı.

Rosalind, yürüttüğü çalışmalar neticesinde iki çeşit DNA olduğunu keşfetmeyi başardı. DNA lifleri, ıslatıldığı zaman uzun ve ince bir hale geliyordu; bunu 'B formu' olarak adlandırdı. Lifler kurutulduğunda kısa ve yağlı bir hale geliyordu; bu hali ise 'A formu' adıyla tanımladı. 1951 yılında, bu bilgiyi James Watson'ın da üyesi olduğu Cambridge Üniversitesi'nde verdiği bir konferansta

dinleyicilere sundu. Franklin, DNA'nın paralel olmayan iplikciklere sahip bir çift sarmal olabileceğini ve dışarıda bir fosfat kılıfa sahip olduğunu açıkladı. Bu bağlamda, kalıtım kodu olan DNA'nın çift yapılı temellerinin, sarmalın içinde bulunması öngörülüyordu.

Franklin'in en kayda değer başarısı, DNA'nın yapısını ortaya koyduğu X-ışını fotoğraflarıydı; eski öğretmeni Bernal, herhangi bir maddenin şimdiye kadar çekilmiş en güzel X-ışını fotoğrafları arasında olduğunu ifade edecekti. Franklin'in 1952'de B-DNA'yı ortaya koyan 'Fotoğraf 51' adlı fotoğrafı, DNA'nın çiftli sarmal yapısını gösteren ilk kanıttı. Bu fotoğraf, daha sonra bu alanda araştırmalar yürüten Crick ve Watson'ın DNA çift sarmal modelinin inşası için kritik veriler sağladı.

Franklin'in tanımadığı James Watson ve Francis Crick, Wilkins tarafından Watson'a gösterilen 'Fotoğraf 51' de dâhil olmak üzere yayınlanmamış verilerinden bazılarını görme şansını elde ettiler. Bir DNA molekülünün X-ışını kırınımı resmi, Watson için gerçek bir ilham kaynağıydı; zira görülen desen açıkça bir sarmaldı. Watson ve Crick, Rosalind Franklin'in çektiği fotoğrafı ve kendi verilerini kullanarak, dünyaca tanınan DNA modellerini yarattılar. Buna karşın, erkek egemen kültürün derin etkisi altındaki ikili, Franklin'in katkısını kabul etmedi; ancak Rosalind Franklin'in ölümünden sonra, Crick, onun yaptığı katkıların kritik öneme sahip olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı.

Franklin, 16 Nisan 1958 tarihinde, muhtemelen X-ışını kristalografisi çalışması yaparken radyasyona maruz kaldığı için yumurtalık kanserinden öldü. Nobel ödülü sadece yaşayan üç bilim adamı arasında paylaşılabilirdiğinden, Franklin'in çalışmaları 1962'de Watson, Crick ve Wilkins'e verildiğinde, onun adından zar zor bahsettiler. 1968'de yazılan Çift Sarmal adlı eserde, Franklin neredeyse kötü bir insan olarak tasvir edildi. Sadece geçen son yirmi yıl içerisinde Franklin'in DNA alanındaki devasa katkıları kabul edildi ve onurlandırıldı. Bugün onun adını taşıyan birçok yeni araştırma tesisi mevcut; özellikle kadın araştırmacılara verilen burs ve araştırma hibeleri onun ismiyle onurlandırılıyor.

14 Şubat 2024

KAYNAKÇA:

Dünya Forum... Gazete Duvar.

KAR KISKANÇLIĞIM

YAZAN: Fatma Işık KAYA (Fadime)

fadime.62@gmail.com

Bilenler bilir. Kimsenin parasını, mal varlığını, yeteneklerini, başarılarını kıskanmam. Bilâkis gurur duyarım. Ama şu kar yağan yöreler yok mu kar yağan yöreler. Ve tabii oralarda yaşayanlar. Kıskançlıktan çatır çatır çatlatıyorlar beni.

Deli miyim neyim anlayamıyorum. Herkes güneşi, denizi, sıcak havayı, sıcak kumları sever de ben elimden gelse 12 ay kış mevsimini yaşayacağım. Şöyle yakıt parası düşünülmeyen, güzel ısıtılmış bir ev olsa ve kış hiç bitmese. Kesinlikle bıkmam, şikâyet etmem.

İklim değişiklikleri kapımıza alacaklı misali dayandığından beri yaz mevsimini hiç sevmiyorum da bahar aylarını severim aslında. Canım sokaktan eve girmek de istemez ama ille de kış da kış diye tutturur yüreğim. Mevsim dokuz ay sonra görüşmek üzere diyerek veda hazırlıklarına başlayınca beni bir hüznün alır ki sormayın. O kalın kazakları, kabanları, atkı ve bereleri bırakmak zulüm ötesi zulüm gelir.

İlk hatırladığım kar, babamın görevi dolayısıyla bulunduğumuz Afyon'da, evimizin pencere demirlerinin kıvrımlarında konuşlanmıştı. Sanırım iki, üç yaşlarındaydım. Aklımda yalnızca bu kadarı kalmış Yerlerdeki karları hiç hatırlamıyorum.

4-5 yaşlarımdayken Van'daydık. Asıl karın tadını orada çıkarmaya başladım. Bir yağardı, bahara kadar hiç erimezdi. Sabah uyanıp her yeri bembeyaz görünce benim keyfime, çocuk yüreğimdeki mutluluğa diyecek olmazdı. Bazen de günün herhangi bir saatinde başlar, lapa lapa yağardı. Karın yağışını, yerlerin beyaza bürünüşünü sobamızdaki odunların çıtır çıtır Yanarken seslendirdiği muhteşem müzik eşliğinde, sıcacık evimizin penceresinden izlemenin tadına doyamazdım. Babam bana sapının ucunda mavi kuş bulunan kırmızı bir şemsiye almıştı. Ailemin uygun gördüğü saatlerde şemsiyemi açar, hafif hafif atıştıran kar altında, evimizin önünde dolaşırdım. Eldivenli de olsa donan ellerime aldırmadan yerdeki karları mıncıklamaya bayılırdım. İzin verilmediğinden üzerinde yatıp yuvarlanamadım hiçbir zaman.

Ve üç yıl yaşadığım, ağlaya ağlaya ayrıldığım âşık olduğum Ankara'daki karlı günler. Orada da kış boyunca kalkmazdı kar. Ama Van'daki kadar tadını çıkaramadım. Çünkü bir kardeşim vardı artık ve çok küçüktü, karlı günlerde dışarı izni yoktu. Pencereden beni görünce ağlamaya başlıyor, çaresiz ben de eve çağrılıyordum. Kızmalarımın, isyanlarımın da faydası olmuyordu. Ya o gündüz uykusundayken ya da okula gidip gelirken haşır neşir oluyordum canım karla.

Sizlere tuhaf gelecek. Bana da geliyor açıkçası. Karda oynadım, zıpladım, avuçladım da arkadaşlarımla kartopu oynayamadım, kardan adam yapamadım, kızakla da kayamadım. Korumacı ailelerimizin yüzünden hiçbirimiz yaşayamadık bu muhteşem keyifleri. Kartopu oynarsak üzerimiz ıslanır, hasta oluruz, kızakla kayarsak düşer bir yerlerimizi kırarız korkusu. Kardan adam yaparsak da şapkası, atkısı, havuç burnu, kömür gözleri, elindeki süpürgesi. Hayat gailinden, ev işlerinden

bunalmış hangi anne verecekti bunları çocuğuna?... İçimde ukde kaldı hepsi. Arkadaşlarımın da kaldı mı bilmem.

Yerleşmek üzere İzmir'e gelişimizle birlikte sevgili karlarıma ömürlük elveda.

En son 2016 yılında Türkiye Emekli Astsubaylar Derneğinin düzenlediği Uludağ gezisinde buluştum sevdamla. İlerlemiş yaşımda kimse karışmadığı için de yattım, yuvarlandım, avuçladım, yüzüme vuran serpentinin doyasıya tadını çıkardım ve sıkça da ağladım neden kar yağan bir şehre yerleşmedik diye.

Diyeceksiniz ki, bu kadar çok seviyorsan git, Eskimolarla yaşa. Oralarda doğalgazlı, sıcacık sobalı evler yok ki. Üstelik vücudu sıcak tuttuğu gerekçesiyle çiğ fok eti yiyorlar, kestikleri hayvanın kanını içiyorlarmış. Kim bilir başka neler yiyip içiyorlar. Normal şartlarda bile yemek konusunda son derece uyuzum. O ortamda açlıktan geberirim vallahi.

Öyle ya da böyle. Ben kış ve karcıyım arkadaş. Kar yağın yörelerde yaşayan Facebook arkadaşlarıma sesleniyorum. Her defasında an itibarıyla kar yağmaya başladı diyerek kartpostallık manzaralar paylaşıp durmayın. Karlı bir günden günaydın diyerek de paylaşım yapmayın. İyi ki yörenizde kar yağıyor. Ne diye nispet yapıyorsunuz?... Ben burada çatır çatır çatlıyorum kıskançlıktan. Hele sizlerde kar yağarken İzmir'de güneş varsa. İfrit oluyorum. Artık kar uzun kalmıyor hiçbir yerde. Ooohhh canıma değsin. Bensiz bensiz yaşar mısınız bu keyfi.

Ne yapsam?... Kuzey ülkelerine mi göçsem?... Oralar da iklim krizinden etkileniyormuş. Hiç yağmadığı bile oluyormuş. Üstelik Anıtkabir yok, Mevlana Türbesi, Çanakkale şehitliği, güzeller güzeli al bayrağım yok. Daha olmazsa olmazım neler neler yok. İzmir'de de kar yok. Beni ömrümün kalan kısmını geçirmek üzere kar yağın bir yerlere götürün. Ülkemin dışında olmasın ama.

17 Ocak 2024 Çarşamba

BİLİM DÜNYASINDA BU AY ŞUBAT

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhabalar değerli takipçilerimiz, yepyeni bilim haberleriyle sizlerleyiz. Köşemizde yeni bilimsel araştırmalara yine yer verdik tabi, ama bu defa bilim kadınları yetiştiren bir kurumla da tanıştırıyoruz sizleri.

Önce başlıklar:

Yeni bir alışkanlık kaç günde kazanılır?

Beynin şifrelerinin peşindeki 4 bilim kadını, gençlere ilham veriyor

Şizofreni tedavisinde çığır açan test geliştirildi

Yeni bir alışkanlık kaç günde kazanılır? Bilim yeni bir alışkanlık kazanmak için gereken süreyi açıklıyor

Bir alışkanlığı kazanmak için gereken sürenin 21 gün olduğu fikri, 1960'larda Dr. Maxwell Maltz tarafından ortaya atılmıştır. Maltz, insanların yeni bir fiziksel görünüme alışmasının yaklaşık 21 gün sürdüğünü gözlemlemiştir. Bu gözlemden yola çıkarak alışkanlıkların da aynı şekilde 21 gün içinde otomatik hale geleceğini öne sürmüştür.

21 Gün Kuralı, uzun süredir popüler bir inanış olmuştur. Ancak, son yıllarda yapılan araştırmalar, bu kuralı destekleyen bilimsel kanıtlar olmadığını göstermiştir. Uzmanlar 21/90 kuralı, diye adlandırdıkları şeyi ifade ederken; bir alışkanlığı edinmenin 21 gün, kalıcı bir yaşam tarzı değişikliği haline getirmenin ise 90 gün sürdüğünü belirtiyor.

Yapmak istediğiniz yeni bir yaşam tarzı değişikliği var mı? 21 gün boyunca hedefinize bağlı kalın, bu bir alışkanlık haline gelecektir. 90 gün boyunca hedefinize bağlı kalın, bu yaşam tarzınızın bir parçası haline gelecektir.

Avrupa Sosyal Psikoloji Dergisi'nde yayımlanan bir çalışmada Lally ve araştırma ekibi, bir alışkanlık oluşturma sürecinde ne kadar sürdüğünü bulmaya karar verdi.

Araştırmada 96 kişinin alışkanlıkları 12 haftalık bir süre boyunca incelendi. Her kişi 12 hafta boyunca yeni bir alışkanlık seçti ve her gün, davranışı yapıp yapmadığını ve davranışın ne kadar otomatik hissettiğini bildirdi.

Bazı insanlar “öğle yemeğinde bir şişe su içmek” gibi basit alışkanlıkları tercih etti. Diğerleri "akşam yemeğinden önce 15 dakika koşmak" gibi daha zor görevleri seçtiler. 12 haftanın sonunda araştırmacılar, her bireyin yeni bir davranışı başlatma aşamasından bunu otomatik olarak gerçekleştirme aşamasına geçmesinin ne kadar sürdüğünü belirlemek için verileri analiz etti.

Bir davranışın otomatik hale gelmesi ortalama 2 aydan fazla sürer; tam olarak 66 gün. Alışkanlık kazanmanın ipuçları şunlardır:

Plan yapın: Hedeflerinizi belirleyin. Bir yere yazı yazmanız gerekiyorsa ve bu size zor geliyorsa, bu işinizi ertelemek yerine parçalara ayırabilirsiniz.

Eylemi ne sıklıkla tamamladığınızı, yapmanız gereken işi ne kadar sürede bitirdiğinizi gözlemleyin. Bu işe ne kadar odaklanmanız açısından yardımcı olacak. Böylece her zaman unuttuğunuz zamanlara odaklanmak yerine yeni eylemi ne sıklıkla tamamladığınızı görebilirsiniz.

Kendinize karşı sabırlı olun: Değişikliklerin bir günde değişmediğini bilmeniz gerekiyor. Alışkanlıklarınızın oluşması haftalar hatta aylar sürebilir.

Yemek saatlerinizi ayarlayın: Avrupa Sosyal Psikoloji Dergisi'nin 2022 yılında yaptığı bir araştırmada, günün aynı saatinde kahvaltı ve yemek yiyen kişilerin, alışkanlık kazanmalarının daha

kolay olduğu gözlemlendi. Avrupa Sosyal Psikoloji Dergisi'nin altını çizdiği bir davranış ise yemeklerden sonra meyve yemeniz, bu sizi daha başarılı bir kişi yapacaktır.

Kendinizi ödüllendirin: Alışkanlıklarınız artık size zor gelmiyorsa, yapacağınız şey kendinizi ödüllendirmek olacaktır. Bu sizin yeni bir işe başlamanıza da yardımcı olacaktır.

Beynin şifrelerinin peşindeki 4 bilim kadını, gençlere ilham veriyor

Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) girişimiyle Gazi, Ankara ve Orta Doğu Teknik üniversitelerinin birlikte kurduğu NÖROM'un yönetim kurulundaki 3'ü profesör, 1'i doçent olmak üzere 4 kadın akademisyen, 11 Şubat "Bilimde Kadın ve Kız Çocukları Uluslararası Günü" dolayısıyla basının sorularını yanıtladı.

NÖROM Müdürü Prof. Dr. Hayrunnisa Bolay Belen, 3 araştırma üniversitesinin ortaklığında 6 yıl süren hazırlık aşamasının ardından kurulan ve bir süre önce açılışı yapılan ulusal merkezin, beyin araştırmaları alanında tüm ülkedeki araştırmacılara hizmet verdiğini ifade etti.

Nörobilim alanındaki hastalıklardan öğrenme bozukluklarına kadar beyinle ilgili geniş bir araştırma alanlarının bulunduğuna işaret eden Belen, ayrıca veri işleme alanında ortak üniversitelerin mühendislik bölümlerinden akademisyenlerin merkezde önemli görevler üstlendiğini anlattı. Bolay, "Merkezimizde robotik kol, yapay zekâ, derin öğrenme, sanal gerçeklik, deney hayvanları, büyük veri işleme, nöropsikiyatrik hastalıklar, beyin görüntüleme, insan fizyolojisi, moleküler biyoloji gibi pek çok alandan nörobilim projesi yapmak isteyenlere kapılarımızı açtık." diye konuştu. Yönetim kurulunun ve ana proje yürütücülerinin 4'ünün kadın akademisyenden oluştuğunu belirten Belen, "Merkezimizde proje yürüten araştırmacılarımızın, doktora ve yüksek lisans öğrencilerimizin ve bursiyerlerimizin yaklaşık yüzde 70'i kadınlardan oluşuyor." diye konuştu.

Kadın araştırmacı sayısının yüksek olmasına ilişkin değerlendirmesi sorulan Belen, "Net bir şey söylemek zor ama biyolojik bilimler ve sağlık alanlarının daha kadın ağırlıklı olduğunu biliyoruz. Kadınların hayata bütüncül bakış açısı, insan odaklı kariyer tercihi ve çoklu görevlerde ve yaratıcı pratik çözümlerde başarılı olması önemli avantajları. Ayrıca bu durumu kadınların araştırma konusunda biraz daha dirençli, biraz daha sabırlı ve sebatkâr olmasıyla ilişkilendirebilirim." ifadelerini kullandı. NÖROM Yönetim Kurulu üyelerinden ODTÜ Enformatik Enstitüsü Sağlık Bilişimi Ana Bilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Yeşim Aydın Son, çalışmalarının son dönemde hastalıkların ayırıcı tanılarında genetik çeşitlilikleri inceleme üzerine odaklandığını anlattı.

Çalışmalarında makine öğrenmesi ve yapay zekâ ile genetik dizi incelemelerini birleştirdiklerini belirten Son, 11 Şubat "Bilimde Kadın ve Kız Çocukları Uluslararası Günü" dolayısıyla şunları söyledi: "Kızlarımızı bilim araştırma konularına küçük yaşlardan heveslendirip

önlerine güzel örnekler koyabildiğimiz için çok mutluyuz. NÖROM'da kadın araştırmacı ve yönetici ağırlığı fazla. Yönetim kurulumuzun yüzde 50'sinden fazlası, araştırmacılarımızın yüzde 60-70'i bilim kadınlarından oluşuyor. Bu durumu ODTÜ Enformatik Enstitüsünde de görüyoruz. Türkiye'de sadece temel bilim ve sağlık alanlarında değil, mühendislik alanlarındaki araştırmacılar da kadın yoğunluğu var. Demek ki biz Türkiye'deki kadınlar olarak bu konuda gelişmeye önem veriyoruz, kariyerimizi bu yönde ilerletmeyi tercih ediyoruz daha çok. Bunun arkasında kadınların kurucu gücü, başladıkları işi bitirme azmi mutlaka büyük pay sahibidir."

NÖROM Yönetim Kurulu üyesi Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Güvem Gümüş Akay, beyin hastalıklarında genetik yatkınlıkları ortaya koyma üzerine araştırmalar yürüttüğünü anlattı.

Otizm, şizofreni gibi hastalıklardan sorumlu genlerin işlevlerini aydınlatacak işlevsel modeller geliştirdiklerini dile getiren Akay, "Beyin hastalıkları, insanda araştırması zor konular. Epey yol katettiğimiz çalışmalarımızda NÖROM altyapısını da kullanarak modelleme çalışmalarına devam ediyoruz." diye konuştu.

Akay, "Bilimde Kadın ve Kız Çocukları Uluslararası Günü" dolayısıyla yaptığı değerlendirmede ise "Aslında nörobilim alanındaki kadın araştırmacı sayısı fazla, bu çok mutluluk ve gurur verici. Kadın olmanın getirdiği merak ve sabır belki bunda etken. Bir de bu konu sahiplenilmesi gereken, yılmamayı gerektiren bir iş. Kadınlar, belki daha anaç ve belki ekibini daha motive edebiliyor." değerlendirmesinde bulundu.

Kız çocuklarına yönelik Akay, "Bir kere hedeflerinin büyük olması gerekiyor, meraklarının peşinden gitmelerini öneriyorum. Hiçbir zaman yılmalarını, kendilerine rol model olarak seçtikleri insanların peşinden gitsinler." tavsiyesinde bulundu.

NÖROM Yönetim Kurulu üyesi Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Meltem Bahçelioğlu, beyin araştırmalarının sabır gerektirdiğine işaret ederek, "Bizler doğal bir süreçle bir araya geldik, gecemizi gündüzümüze katarak çalıştık ve NÖROM'un kuruluşunda rol oynadık. NÖROM, üç ayrı üniversitenin üç ayrı projesinin birleştirilerek tek bir teklif olarak sunulmasıyla oluştu." diye konuştu.

"Bilimde Kadın ve Kız Çocukları Uluslararası Günü" dolayısıyla görüşlerini aktaran Bahçelioğlu, şunları kaydetti: "Bizleri bilim kadını olarak sosyal medya ve diğer kanallardan görenler bize ulaşıyor ve bir şekilde etkileşim doğuyor. Bu etkileşim de kız çocuklarının bu bilim dallarına olan isteğini artırıyor, bu bölümlere girmek istiyorlar. Nörobilim üzerine 6 senedir çalışıyoruz. Öğrencilerime bu projeyi verdiğimiz gün bu hayalimizi aktardım ve 'Bu proje doğarsa sizlerin sayesinde doğacak.' dedim. Mezunlarımız bile bu merkezi takip ediyor ve burada çalışmak istiyor. Yurt dışına nörobilim için doktora gidenler var, dönünce bu merkezde çalışmak istiyorlar."

Dolayısıyla bu alandaki kadınların ne kadar istekli bir şekilde çalıştığımızı gören öğrencilerimiz, hatta liseliler etkileniyor.” Meltem Bahçelioğlu, kız çocuklarına yönelik mesajında ise "Küçük hayaller kurmasınlar, her şeyi yapabileceklerini düşünsünler. 'Bilimde kadın olmaz.' diye bir şey olamaz. Kadın, nörobilimde de olur, fizikte de olur mühendislikte de olur. Kadın ve erkek beyni arasında başarıya ulaşmada nörobilimsel olarak bir fark yok." ifadelerini kullandı.

Şizofreni tedavisinde çığır açan test geliştirildi

ABD'deki Indiana Tıp Üniversitesi'nden bilim insanları, araştırma kapsamında psikiyatri kliniğinde yaklaşık 10 yıldır yatan hastalardan alınan kan örneklerini inceledi.

Independent Türkçe'nin haberine göre bilimsel dergi Olucular Psychiatry'de yayınlanan çalışmada, kan örneklerinde kişinin ileride şizofreniye yakalanma riskine işaret eden biyobelirteçler bulunduğu bildirildi. Biyobelirteç, bir hastalığın tanısı ve takibi açısından önemli rol oynayan ölçülebilir biyolojik değerleri ifade ediyor.

Araştırmacılar, bu biyobelirteçler arasında özellikle halüsinasyon ve hezeyanların gelişimine işaret eden göstergeler tespit edildiğini aktardı. Bilim insanları, kan değerlerindeki bu göstergelerin ne tür ilaçlarla tedavi edilebileceğini de inceledi. Araştırmanın başyazarı Alexander Niculescu, "Hâlihazırda piyasadaki bazı ilaçların, doğru hastalara erken evrede verilmesi durumunda iyi sonuçlar elde edildiğini gördük" dedi.

Niculescu, ruh hastalıklarında sosyal destek ve terapinin de önemine dikkat çekerken, bu alanda özellikle bilişsel bozuklukların nedenlerine ve tedavisine yönelik daha fazla araştırma yapılması gerektiğini söyledi.

Yeni kan testinin, üniversitenin fonladığı MindX Sciences adlı ilaç firması tarafından bu yılın sonlarına doğru kullanıma hazır hale getirileceği belirtildi.

Gelecek sayımızda yeniden sizlerle olmak dileğiyle umutla kalın.

17 Şubat 2024

ANNEMİN PENCERESİ

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

O pencerede ne olaylar yaşanmış, ne hayatlar geçip gitmişti.

Yıl içinde annemi birkaç kez ziyarete geldiğimde onunla film izlerken de bu olaylara birlikte tanık olmuştuk. Annemle film izlemek bana doyulmaz bir keyif verirdi. İzleme sırasında kâh üzüldür kâh eğlenirdik. Öyle ki zaman zaman olayların gidişini beğenmez, senaryoyu yeniden yazmaya

kalkardık. İşin en eğlenceli yanı da buydu. Filme aykırı fikirler ileri sürdükçe ikimiz de buna kahkahayla gülerdik. Annemin o gülüşü hala kulaklarımda yankılanır.

Bir gün anneme televizyonu neden hiç kapatmadığını sorduğumda bana, “O benim hayatla aramda olan pencere!” demişti. Annemin evi bir bodrum kattı ve yola bakan küçük bir penceresi vardı. Bu yüzden o ev hep karanlıktı.

Eskiden yani bizim çocukluğumuzda annemin evi bu denli karanlık değildi. O günlerde evin karşısında biz çocukların sürekli oynadığı bir boş arsa vardı. Zamanla o arsaya koca bir bina oturtmuşlardı. İşte o bina gün geldi bir gölge gibi bizim evimizin güneşini kapattı. Oysa o güne dek evimizde ikinci bir pencere vardı sanırsınız. Akşamüzerine doğru pencereden vuran güneş karşı duvara yansıyınca pencerenin önünden geçenlerin gölgeleri de bu yansımanın içinde olurdu. Öyle ki ben asıl pencereye bakmaz, geçenlerin gölgelerini buradan izlerdim. Bir gün dayım bacağını kırıp da bir süreliğine bizim eve yerleştiğinde, iyileşme sürecinde koltuk değneği kullanıyordu. İşte o zamanlarda dayım eve dönerken koltuk değneğinin gölgesini asıl pencereden değil de o yansımanın içinden görürdüm. Görürdüm, diyorum çünkü küçük yaşlarda görme durumum yollarda kendimi idare edecek kadar iyi sayılırdı. Ayrıca bu güneş yansımaları nelere kadir değildi ki? Az görmekte olan ağabeyimle bana keyifli bir oyun zemini de hazırlardı. Küçük, yuvarlak bir aynanın yansımasının peşinden koşar, onu yakalamaya çalışırdık. Hatta zaman zaman aynayı birbirimizin gözüne tutarak göz kamaştırma oyunu bile oynardık. Bu oyunlarımıza bazan öbür kardeşlerimizin de katıldığı olurdu. Bir de lamba yakma oyunu oynardık. Aynayı yerdeki halının tam ortasına koyduğumuzda aynanın tavana vuran yansıması bir lamba görünümünü alırdı.

Yıllar sonra o koca bina bizim apartmanın karşısına dikilince bir de belediye yolları onarırken kaldırımları yükseltince annemin penceresi iyice ufaldı ve güneşi görmez oldu. Zaman zaman annem pencereye çıkacak olsa sesi hep aşağılardan gelir, eğer ben pencerenin dışında yukarıdaysam bundan büyük üzüntü duyardım.

İşte bu pencerenin küçülüşünden sonra annem sabahın erken saatlerinde televizyonu açar, izlemese bile bir pencereymişçesine onun ışığından yararlanırdı. Ölünceye dek de o sihirli penceresini hiç kapatmadı.

ARI KOVANI

KADINLAR FUTBOLLA ÖRGÜTLENİYOR

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

KONUK: Derya KAYA

Şule: Merhaba Umudun Kadınları izleyicilerimiz; bu ayki Arı Kovanı köşemizin konuğu futbolcu aynı zamanda psikolog arkadaşımız Derya Kaya. Hoş geldin Derya.

Derya: Merhabalar; hoş bulduk.

Şule: Derya ile tanışmamızın hikâyesi şöyle: Kadının İnsan Hakları Derneğinin düzenlediği KİHEP buluşmasına katılmıştık; Derya'yı orada tanıdım ve mücadele biçiminden, gücünden, yaptığı işlerden çok etkilenmiştim. O nedenle de Arı Kovanına davet etmek istedim. O zaman uygun olmadığı için katılamamıştım; şimdi online olarak katıldım, karşınızda. Derya, izleyicilerimiz için biraz kendini tanıtabilir misin?

Derya: Ben Derya Kaya; psikoloğum, Esenyurt belediyesinde çalışıyorum. Çocuk ergen uzmanıyım. Aynı zamanda yetişkin terapistle de yapıyorum.

Şule: Hangi üniversiteden mezunsun?

Derya: Sakarya üniversitesinden geçiş yaparak Nişantaşı Üniversitesi'nden mezun oldum.

Şule: Hangi terapileri aldın?

Derya: Bilişsel Davranışçı Terapi, Şema terapi, Kabul Kararlılık terapisi. Daha aklıma gelmeyen birkaç terapi var. Aktif olarak bunları uyguluyorum.

Şule: Hem iş yerinde uyguluyorsun hem de özel mi çalışıyorsun?

Derya: Özellikle Beylikdüzü'nde bir kliniğimiz var; orada danışan görüyorum.

Şule: Güzel. Psikolog kimliğinin dışında bir de futbolcu kimliğin var artı Kadının İnsan Hakları eğiticisisin. Onlar üzerinden konuşacağız ama madem psikologluk üzerinden konu açıldı, müracaatçılar daha çok kadınlar mı erkekler mi? Kadınlar fazla özele girmeden hangi sıkıntıları yaşıyorlar? Genel bir şeyler söylersen iyi olacak.

Derya: Biz Belediyede daha çok kadınlar üzerinden ilerliyoruz. Kadınlar daha çok başvuruyorlar. Erkekler daha azınlıkta. Zaten toplum olarak da erkeklerin duygularını ifade özgürlüğüne izin verilmediğinden bu yüzden erkekler birazcık geri kalıyor ama kadınlar ifade konusunda iyiler. Destek alıyorlar. Eşleriyle yaşadıkları problemlerinde, aileleriyle ilgili problemlerinde ya da çocuklarını yönetme noktasında zorlandıkları zaman yine bu anlamda destek alabiliyorlar.

Şule: Kadının İnsan Hakları Eğitimine ne zaman katıldın ve grup açabildin mi?

Derya: 2021 yılı Eylül ayında Kadının İnsan Hakları eğitimi Programı açıldı. Bu programa katılmayı çok istiyordum. Çünkü kadınlar konusunda biraz daha gelişmem gerektiğini düşünüyordum. Eğitime gittim. Kendimi daha tam feminist olarak nitelendirmiyordum ve normal geliyordu; kadın erkek eşitiz. Aslında Bir problem yok diye görüyordum. Ta ki eğitime katılana kadar. Eğitime katıldıktan, 20 gün kadar süren yapılandırılmış bir eğitimden geçtikten sonra bir

aydınlanma oldu bende. Kadınların toplumdaki farklı duruşunu bir perdeyle sanki bana yansıtmışlardı ve görmüşüm gibi bir gerçeklikle karşılaştım. Sonra döndüğümdeyse hakemlik sınavlarına online girmiştim eğitim sırasında. Sınavlara girdim ve hakem oldum. Futbol camiasına girince kadınların daha da ikinci plana sürüklendiğini gördüm. Böylece dedim ki ben bu alanda çalışmalıyım. Hakemliği bıraktım. Çünkü TFF. İle kadınlar konusunda ideoloji olarak uyuşmadığımı fark ettim. Yani Türkiye Futbol Federasyonu. Aslında tam da yönetimle pek alakalı değildi ama maçlara çıktığımız zaman kadın olarak başka bir bakışla karşılaştığımızda, küfürlere maruz kaldığımızda, üstümüze yüründüğünde kadın olarak zorlandığımız anlardı. Bu yüzden bana çok hitap etmedi, ben de bıraktım. Şimdi aktif olarak kadınlarla halı saha maçı düzenliyorum. Buna gönül verdim, bunu organize ediyorum. Aslında öylesine kurmuş olduğum bir platformdu; Öylesine eğlencesine kız kıza maç yaparız düşüncesiyle yapmıştım. Ardından talep oluştu. Instagramdan bir video yayınladım, viral oldu. Derken büyük bir kitleye hitap ettiğimizi fark ettim ve şu anda da ihtiyaca yönelik çalışmalar yürütüyoruz. Nerede ihtiyaç varsa, talep varsa halı saha maçı yapıyoruz.

Şule: Online çalışmalar yapıyor musun bu arada?

Derya: Online çalışma yapmıyoruz; sadece şu anda bir buçuk senedir bir platformumuz var ve beklentimiz, hedefimiz, hiç futbol deneyimi olmayan kadınların bir kez de olsa halı sahaya gelip deneyimlemeleri. Çünkü çocukluğumuzdan beri sanki futbol erkek sporuymuş gibi yansıtıldığı için kadınlar sanki sevmiyorlarmış gibi hissediyorlar ama oynadıklarında keyif aldıklarının farkına varıyorlar. KİHEP nasıl bana aydınlanma hissettirdiyse futbolun kadınlarda aynı şekilde aydınlanma yaşatmasını istedim. Hedeflerim arasında toplumsal cinsiyet eğitimi verdikten sonra halı saha maçı yapmak gibi bir planım var.

Şule: Buluşmamızdaki poster sunumunda konuştuğumuzda, sen kadınlara KİHEP aracılığıyla ulaşamadığını ama bu açıdan da çok önemli olduğunu söylemiştin. Bu da çok dikkatimizi çekmişti. Şimdiye kadar kaç kadına ulaştın? Bir istatistiki bilgi var mı elinde?

Derya: 1200 kadın diye bir hesaplama yaptık. Çünkü bir buçuk yıldır her hafta yeni kadınlardan oluşturuyoruz her maçı. Bu yüzden 1200 diye bir sayı verebilirim. Yani eğitim dediğimiz zaman, eğitim düşüncesi insanlarda oturup bir şeyler dinleme noktasında zorluk yaşıyor. Artık çok sosyal medya olduğu için çok aktif, hızlı yaşıyoruz. Oraya girelim, buraya girelim derken oturup dinlemek bizi yoruyor gibi anlıyorum. Bu yüzden onları etkinlikle örgütlenmeye çağırmak bana daha iyi geldi. Onlara da iyi gelmiştir umarım. Belki de ilerleyen süreçlerde bir KİHEP grubu açarım.

Şule: 1200 kadına ulaştınca belki bu anlamda bir KİHEP yapılıp daha sonra da onlarla daha farklı turnuvalar düzenlenebilir. Peki, futbol merakın nereden kaynaklanıyor? Genellikle çocuklukta merak başlar.

Derya: Evet çocukluktan ama erkek sporu sayıldığından izin verilmemişti. Kursa da yazılmamıştım. Şort vesaire giyecek oluşum bir sorundu onların gözünde. İzin verilmedi ama hep bir oynama arzum vardı. Sonra “Neden olmasın?” dedim. “Madem maçı yönetiyoruz, bir de biz oynayalım” dedim. Güzel mi eğlenceli mi diye. Tamamen online başvuruya denk geldim pandemi sürecindeyken.

Şule: Sanırım engellenme meselesi motivasyona dönüşmüş. Hakemlik sınavlarına girerken bir çalışma yaptın mı ya da onlar bir eğitim mi verdiler? O süreç nasıl oldu?

Derya: Onlar bir eğitim veriyorlar. Sunum veriyorlar sonra da sınav yapıyorlar. Bundan sonra bir koşu sınavı oluyor. İki dakika içerisinde 1200 metre, tam net olmamakla birlikte sayılar, öyle bir sınavdan geçiyoruz. Koşu, yüz yüze mülakat, yazılı mülakattan sonra bir de sağlık kontrolünden geçiyorsun. Dört beş aşamadan sonra hakem olabiliyorsun.

Şule: Belli bir yaş sınırı var mı?

Derya: Evet, yaş sınırı 27’ydi. Ben de geçmiş senelerde 27 yaşıyordum. Son sınırda hakem oldum. 28 yaşında olsaydım, kazanamayacaktım. 15-27 yaş arası sınır.

Şule: Güzel bir rastlantı olmuş. Peki, kadınların hakemlik sınavına başvurularında artış var mı?

Derya: Bu bilgiye sahip değilim ama girdiğim sunumlarda, ekip tarzı çalışmalarda kadınlar azınlıktaydı. Gördüğüm kadarıyla 100 erkek varsa, 10 tane kadın vardı.

Şule: Senin ulaştığın 1200 kadından hakem olmak isteyen çıktı mı acaba?

Derya: Tabi. Hatta şu an hakem olan, hala Futbol Federasyonunda çalışan on kadın arkadaşımız var.

Şule: Çok iyi. Peki, başka söylemek istediğin bir şeyler var mı? Mesleki kimliğin üzerinden, futbol meselesini konuştuk. Biraz da KİHEP’den, feminizmden konuştuk ama senin aklına takılan ya da izleyicilerimize vermek istediğin bir mesaj, “Şunu da bilselerdi iyi olurdu” diyebileceğin bir şey var mı?

Derya: Futbolun kadınları birleştirici, örgütleyici bir yanı olduğunu düşünüyorum. Futbol başlı başına bir takım oyunu. Arkadaşınla konuşmak, onunla koordine olmak zorundasın. Bencil olmaman gerekiyor. Biraz feminizmi yansıtıyor bana. Herkes orada bir kadın dayanışmasıyla hareket ediyor. Örneğin birbirini destekleyici, ona pas çıkarıcı, onu daha ön plana çıkarıcı bir noktada olduğu için bence feminizmi destekliyor. Bu yüzden futbol bana çok iyi geldi. Nerede uyguluyoruz dersek, bizim şimdi Ankara’da bir şubemiz var. İzmir’de açmayı hedefliyoruz. İstanbul’da, Ankara’da aktifiz. Sakarya’da, Malatya’da maçlarımız oluyor. Hedefimiz, 81 ilde en azından birer tane maç yapıyor olmak Bu yüzden istiyoruz ki halı sahada kadınlar örgütlensinler, kadın dayanışmasını hissetsinler. Birlik olsunlar. Örneğin bu yapıyı birleştiren bir network de

gelişiyor. Kadın kadına ağını daha da genişletiyoruz. Başka bir gönül bağı da oluşuyor. O nedenle herkesi halı saha maçımıza bekliyoruz.

Şule: Çok güzel. Biz de buradan izleyicilerimize duyurmuş olalım. Engelli gruplarıyla hiç çalışma fırsatın oldu mu? Engelli kadınlarla çalışmayı düşünür müsün?

Derya: Evet, Geçen sene yani ilk kurulduğumuz sene üç ay geçti, işitme engelli kadınlarla halı saha maçı yaptık. Tercüman bir kadın arkadaş ve katılımcılar da bize yardımcı oldu. 12 kadın sessiz bir maç düzenledik. Bu benim için inanılmaz bir deneyimdi. İnanılmaz hissettirdi. Onlar da ilk kez oynuyorlardı. İstanbul’da yaptık, ilerleyen süreçlerde bunu Ankara’da yapmak istiyoruz.

Şule: Senin bir ekibin var mı Derya, bu işleri tek başına mı yapıyorsun?

Derya: Yok, asla bu işleri tek başıma yapamam. Sağ olsunlar, kadınlar destek oluyorlar. İstanbul’da Eyüp’te, Avcılarda, Ayvansaray’da, farklı bölgelerde, farklı kadın temsilci kadınlarımız var, gidip maçları yönetiyorlar. Örneğin Maltepe’de maçımız varsa yöneticisi gidip o maçı yönetiyor. Kadınları orada karşılıyor ve hedefimizi, feminizmi, bizim dayanışmayı anlatmaya çalışıyor. İstanbul’da Maltepe’de, Ankara’da Malatya’da ve Sakarya’da böyle ekiplerimiz var.

Şule: Bu ekibi nasıl kurdun? Nasıl ulaştın?

Derya: Bu ekibe ben hiç ulaşmadım. Onlar halı saha maçına geldiler, çok sevdiler ve yaptığımız işe çok inandılar. “Evet, burada çok güzel bir şey oluyor ve kendimi iyi hissediyorum. Kadınların arasında da güvenli hissediyorum.” dedikleri noktada bir baktık ki gönüllü olmak istiyorlar. “Biz neler yapabiliriz? Ankara’da, Malatya’da neler yapabilirim ya da ben maç yapmak istiyorum” dedikleri zaman biz de onu gönüllü ekibimize koyup nasıl işi yürütebiliriz, nasıl maç yapabiliriz gibi konuları toplantılarda konuşuyoruz.

Şule: Ben sana bu çıktığın yolda dergimiz adına başarılar diliyorum. Aynı zamanda umarım 81 ile de yayılırsın.

Derya: İnşallah.

Şule: Ayrıca katıldığın için de teşekkür ediyoruz.

Derya: Ben teşekkür ederim, beni davet ettiğiniz için. Hatta ben biraz mahcuptum; yaptığım birkaç işten dolayı yoğunum bu süreçte ama bırakmadığın için bizi buluşturduğun için ayrıca sana teşekkür ediyorum.

Şule: Bizim dergimize elini veren kolunu da bir şekilde kaptırabiliyor. Biz vazgeçmiyoruz.

Derya: Bazen ben de böyle oluyorum. Israr etmezsek kimse maça gelmez o zaman. Evet, burada zaman önemli ama pişman olmayacaksın. Bunun garantisini veriyorum ve buradan ayrılıyorum.

Şule: Sevgili Umudun Kadınları izleyicilerimiz, çok ilginç bir konuda Derya Kaya'yla söyleştik; umarım bu söyleşi dalga dalga yayılır, farklı izleyicilerimiz de Derya'ya ulaşır. Derya bir de sana ulaşmak için nasıl bir yol izlesinler? Instagramdan nasıl ulaşacaklar?

Derya: Instagramdan 'Arkadaşını al gel,' diye yazarlarsa, direkt çıkıyor. Oradan da hangi maç, hangi ilde diye storylerde maçlar yayınlanıyor.

Futbolla ilgilenen kadınlar şu adresten Derya Kaya'ya ulaşabilirler:
<https://www.instagram.com/arkadasiniialgel?igsh=a2s4a2VjbGdjCHE3>

6 Şubat 2024

SENİHA SULTAN...

YILDIZLAR YORGAN

YAZAN: Oya AKÇİZMECİ

akcizmecioya@gmail.com

Renkli şahsiyetiyle tanınan ve 1924'te hanedanın en yaşlısı sıfatıyla sürgüne çıkan Seniha Sultan, hep bedbaht yaşamış bir sultandır.

Son devirde Osmanlı hanedanının en renkli şahsiyetlerinden birisi şüphesiz Seniha Sultan'dır. Sultan Abdülmecid'in bu kızı, güzeldi. Şık ve alafranga giyinirdi. Saçlarını kısa kestirirdi. Gayet serbest tavırlı idi. Kahkahası boldu. Hızlı ve kalın bir sesle konuşurdu. Laubali hareketleri sebebiyle, sarayda pek hoş görülmezdi. Hatta erkek gibi ata bindiği için Sultan Hamid kendisini ikaz etmişti.

Dört kardeşi peş peşe tahta çıkmış; bu vesileyle itibar görmüştür. Önceleri Sultan V. Murad'ı çok severdi. Sonra tahta çıkan diğer biraderi Sultan Abdülhamid'e bağlanmıştır. Saraya geldiğinde padişahı düşünceli görürse, eğlendirip neşelendirmek için çok gayret ederdi. 1877'de 26 yaşlarındayken Mahmud Celâleddin Paşa ile evlendi.

Sultan Abdülhamid eniştesinin kabiliyetli birisi olmadığını görüp, artık yüksek memuriyetler vermekten kaçındığı halde, Damat Paşa, padişaha ıslahat lâyhaları takdim ederek kendisini göstermeye çalışırdı. Bağdat Demiryolu ihalesinin İngiltere'ye verilmesi için uğraştı. Bu yolda rüşvet aldığı dedikodusu ortaya çıkıp mahkûm olacağını anlayınca, 1899'da oğulları ile beraber Avrupa'ya firar etti. Paris, Londra, Kahire ve nihayet Brüksel'de 'Hürriyet Kahramanı' pozunu takınarak yaşadı. 1903'te Brüksel'de kanserden öldü.

Oğlu Sabahaddin Bey, sosyolog idi. Şehzâde olmadığı halde Prens unvanını kullanarak sükse yapmayı ihmal etmezdi. Burada muhalefetini sürdürdü. Adem-i Merkeziyetçilik denilen ideolojiyi

müdafaa ederdi. Bu ve başka sebeplerle Prens Sabahaddin Bey de babası gibi İngiliz ajanlığıyla itham olundu. Diğer kardeşi Lütfullah Bey ise memlekete dönüp dayısından af diledi.

1908’de hempâları iktidara gelince Sabahaddin Bey babasının na’sını alıp İstanbul’a döndü. Ama Alman taraftarı yeni idare ile de anlaşılamadı. Mahmud Şevket Paşa suikastı sebebiyle suçlanınca, yurt dışına kaçtı. 1948’de Cenevre’nin bir köyünde; biraderi Lütfullah Bey de 1973’de Paris’te sefalet içinde öldü. Seniha Sultan sürgünde 73 yaşında olup, hanedanın en yaşlı azası idi. Hiç serveti yoktu. Başlarının derdine düşen iki oğlundan da bir hayır görmedi. O hâliyle kalkıp, San Remo’ya giderek biraderi Sultan Vahdettin’e sığındı. Burada padişahın ablası sıfatıyla itibar gördü.

Ancak 1926’da Sultan Vahdettin’in vefatı üzerine sokakta kaldı. Parklarda yatıp kalkmaya başladı. Bir yaşlı kadının hâline bakıp acıyanların, sadaka verenlerin yardımıyla yaşadı. Neyse ki, mevsim kış değildi. Halinden haberdar olanlar, oğlu Lütfullah Bey’e haber gönderdiler. Apar topar Paris’ten gelen Lütfullah Bey, kendisi de sefil bir vaziyette olduğu için, annesini Nice’teki Abdülmecid Efendi’ye emanet etti. Burada, çatı altında, küçücük bir odaya tıklandı. Ama günlerdir yıldızları yorgan yapıp parklarda geceleyen Seniha Sultan, sıcak bir yuva ve altında bir somya bulmaktan buruk da olsa memnundu. Neslişah Sultan anlatıyor: “Seniha Sultan’ı siyah elbiseler içinde hatırlarım. Gayet ince, sıska denilebilecek kadar zayıf, kupkuru ve çok yaşlı bir hanım... Başka renk bir elbise giydiğini görmedim. Her zaman siyahlar içerisindeydi. Başörtüsü de siyahtı. Halasının böyle sığıntı gibi yaşaması annem Sabiha Sultanı çok üzerdi, ama yapabileceği bir şey yoktu. Sadece her gördüğünde elini öper, hürmet gösterirdi. Bir gün evden çıkmış, tek başına bir parka gitmiş. Orada bir banka oturmuş ve galiba İstanbul’u düşünüyormuş. Üstü başı ahım şahım değil; eski siyah elbiseler içerisinde. Onu bu vaziyette gören bir Fransız, zavallı kadıncağızı dilenci zannetmiş, elini cebine atmış, çıkarttığı birkaç frangı sadaka niyetine verip gitmiş. Seniha Sultan, düştüğü bu vaziyeti anlatır, ‘Sadakayı kabul ettim, hem de tebessümlerle kabul ettim kızım’ derdi.”

Sultan Mecid’in en uzun ömür süren evlâdı Seniha Sultan, 1931’de meşakkatli hayatını tamamladı. Nice’te Müslüman Mezarlığı yoktu. Cenazeyi Müslüman bir memlekete nakletmek için de çok para gerekiyordu. Sultan’ın naaşı en ucuz tarifeden morga kondu. Ancak 50 frank olan günlük ücretini ödemek bile meseleydi. Sultan’ın cenazesi, gemiyle Şam’a götürülüp, Süleymaniye Câmii avlusuna biraderi Sultan Vahdettin’in yanına defnolundu.

4 Şubat 2024

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

KONUK: Şimel BEYİK

Şule: Rol Modellerimiz köşemizden hepinize merhaba sevgili umudun kadınları izleyicilerimiz. Uzun zamandan beri yemek yapan bir arkadaşın hikâyesini duyuyordum Ve bu arkadaşın kendisiyle bir söyleşi yapmak istiyorduk ama bir türlü uygulamaya geçememiştik. Kadının İnsan Hakları Derneğinin düzenlemiş olduğu bir buluşmada kendisiyle yüz yüze tanışma konuşma fırsatımız oldu. Bir poster sunumu yapmıştı ve ben bundan o kadar etkilenmişim ki bunu mutlaka Rol Modellerimize taşımamız kesinlikle ihtiyaç haline geldi. Şimel Beyik arkadaşımızla birlikteyiz. Önce Şimel'in kendisini tanıtmasını isteyelim. Hoş geldin.

Şimel: Hoş bulduk. Adım Şimel Beyik; aslen Batmanlıyım ama 94'ten beri Diyarbakır'da yaşıyorum. Maalesef köyümüz boşaltılınca Diyarbakır'da yaşamak zorunda kaldık Daha on yaşındayken ben babamı kaybettim. Sonrasında bir yaşam mücadelesi başladı benim için. Annem de mücadelecı bir kadındı; çünkü yedi çocukla ortada kaldı. Onları kimseye muhtaç etmemek için sürekli mücadele içindeydi. Ben de mücadele gücümü ondan aldım diyebilirim. Ben liseyi bitirdikten sonra üniversiteyi okuyamayacağıma karar verdim. Çünkü annem hepimizi okutamazdı; birinin fedakârlık yapması gerekiyordu. Onu da ben üstlendim. Kardeşlerimin hepsi okudu ve ben annemle birlikte çalışmaya devam ettim. Daha sonra Belediyenin Kadın Danışmanlık Merkezinde işe girdim.

Şule: Annenle ne gibi işler yapıyordun?

Şimel: Belediyenin bize verdiği bir büfe vardı. Annem orada halk ekmeği satıyordu. Ben daha çok yemek alanında çalışıyordum. Yemek yapmayı çok seven biriydim. Sonra 2009 yılında kendime küçük, kafeterya ve fast food tarzı bir yer açtım. Bir yıla yakın burayı işlettim. Daha sonra da zaten Belediyede Kadın Danışma Merkezinde işe girdim O dönemlerde Kürtçe dil eğitimi de alıyordum. Daha sonra da Kürtçe dil eğitimi vermeye başladım. Bunu Belediye bünyesinde de yapıyordum. Bunun ardından toplumsal cinsiyet eğitimi de verdim. Bunu daha çok mahallelerde Kürtçe olarak yapıyordum. 2013'te KİHEP'le tanıştım.

Şule: Toplumsal cinsiyet eğitimlerini nereden alıp vermeye başladın?

Şimel: Zaten STK'lar bir araya gelerek bu eğitimleri veriyorlardı. Tabii ki ben de Belediyede çalıştığım için STK'larla iç içeydik; Birçok çalışmayı birlikte yürütüyorduk. İyi ki de KİHEP ile tanışmışım. Bu sayede sizleri de tanıma fırsatı buldum. KİHEP Eğitici eğitiminden sonra Belediyeye döndüğümde KİHEP grubu açtım. Tabii mahallelerde sürekli çalışma yürüttüğümüz için birtakım insanlarla özellikle de kadınlarla iç içeydik. Bu da bize kadın dayanışmasının ne kadar önemli olduğunu kanıtlamış oldu diyebilirim.2015 yılında kayyumların gelmesiyle Belediyeden

içlerinde ben de olmak üzere birçok kişi çıkarıldık. Üç yıl boyunca işsiz kaldım. Diyarbakır'da hiçbir yerde iş bulamadım. Başvurduğum her yerde neden işten atıldığımı soruyorlardı. Bunun için iş veremediklerini söylüyorlardı. Buna benzer bir sürü şey oldu. Bir süre sonra Dicle üniversitesinde bir arkadaşımın aracılığıyla bir kafeteryada garsonluk yapmaya karar verdim. Burada iki ay çalıştıktan sonra 'Öğrenci Yaşam Merkezi' dediğimiz alanda kafeteryalar vardı ve ben orada bir dükkân gördüm; zaten yemek konusunda becerim ve deneyimim vardı. Kendime ait bir şeyler olsun istediğim için gidip dükkân sahibine durumumu anlatıp yöresel yemekler yapmak istediğimi söyledim. Bu tür şeylerin gidip gitmeyeceğini de sordum. Sermayem de yoktu. Yapmaya karar verdiğimde borç harç etmem de gerekecekti. Sağ olsun; bana manevi anlamda çok desteği oldu. Korkmamamı ve yapmak istiyorsam yapmamı, her şekilde altından kalkabileceğimi söyledi. İhale olunca gidip ihaleye katıldım ve projemi anlattım. Hatta yönetimdeki kişiler bu yeri açmayayım diye beni caydırmaya çalıştılar. Bunun nedeni, çevredeki esnafların rahatsızlık duymasıydı.

Şule: Neden istemiyorlardı?

Şimel: Benim tutacağım yer boştu ama yandaki kebabçı herhangi bir ücret ödmeden orayı kullanıyordu. Ben tuttuğum takdirde onun alanını daraltmış olacaktım. Kör nokta olduğu için fazla talep olmadığından ihaleyi de ben almış oldum. Sonra yemek yapmaya başladım. Yeni elemanlar tuttum. Tabii orayı dizayn ederken de restoranın içinde açık bir mutfak yaptım. Bulaşığın yıkanması, yemeğin yapılması hep göz önünde oluyordu. Servis de aynı şekildeydi. Self servis uyguluyorduk. Böyle yapmamın nedeni de kadın emeğinin görülmesiydi. Her ne kadar evlerde iş yapılıyorsa da bu şekilde görünmek daha etkili olacaktı. Bu durum etkili de oldu diyebilirim. Gerçi ilk başlarda ekonomik kriz nedeniyle çok kalabalık olmadı.

Şule: İlk günü anlatmıştın; bizimle paylaşır mısın?

Şimel: İlk gün önce gidip 15 tane ekmek aldım. Bir sürü çeşit çeşit yemek yaptım. Bekliyoruz, birileri gelsin yemek yesin diye. Akşama kadar böyle bekledik. Sadece bir kişi gelip yemek sordu. Yemeğini verdik ve hatta ikramda da bulunduk. Sonraki gün beş oldu sonra yedi oldu. Gerçekten merak edip gelenler de vardı, Bir kadın Dicle üniversitesinde bir restoran açmış diye. Tabii bu sayı yavaş yavaş katlanmaya başladı. Öyle zamanlar oluyordu ki ne yemeği ne de servisi yetiştirebiliyorduk. Sayı arttıkça alanı genişletmeye başladık. Örneğin kapalı alanlar oluşturduk. Çalışan sayısını artırdık. Şu an yedi kadın çalışıyor. Artı haftanın belli günlerinde gelen stajyerlerimiz var. Bir de gönüllü kadın ağı kurduk. Bunları da kimlerden kurduk? Bir kısım çalışanlarımız sürekli değişti. Bir kısmı evlendi gitti; kimisi yapamadığını söyleyip gitti ama bu gidenlerin hiçbirisiyle bağımızı koparmadık. Sıkıştığımızda, ihtiyaç duyduğumuz bir anda bu arkadaşlar hazırda. Gönüllü ağında da özellikle biz kurutmalık, konserve, reçel yaparken bir duyuruyla 15-20 kişi orada toplanıyor ve komün bir şekilde bu üretimimizi yapıyoruz. Bu şekilde

hem kadınlar için bir etkinlik olmuş oluyor hem de bizim işimiz görülmüş oluyor. Bu durum kadınlara çok iyi geliyor. Bununla beraber kadınlara bayağı da bir iş kapısı açtık. Yaptığımız röportajlarla yerimiz yerel medyada epey bir ses getirdi. Bundan cesaret alarak yeni iş kuranlar, gelip danışarak yardım isteyenler oldu. İlk zamanlar fazla iş olmadı ama sonradan üniversite yönetiminden gelenler oldu. Çeşitli bölümlerden hocalar geldi. Sağ olsunlar desteklediler bizi. Altıncı ayımızda bir ödül aldık. Uluslararası 'En Trend Sağlıklı Yemek Restoran Ödülü.' Beş yıldır burayı işletiyorum ve Diyarbakır'da bu yerimizi neredeyse bilmeyen yok. Ben oraya öğrenciler için bulunmaz bir nimet olarak görüyorum. Ekonomik olarak değil daha çok hizmet olarak bakıyorum. Hem öğrenciler hem kadınlar için büyük hizmet. Orada yedi kadın çalışıyor. Yedi kadın, yedi aile demek. Öyle bakıyorum meseleye. Bu yedi kadın gerçekten çok iyi bir ekip. Yani birbirimizin boşluğunu rahatlıkla doldurabiliyoruz. Belki de KİHEP'den aldığım eğitimin de etkisi olmuştur. Çünkü bir kadına nasıl yaklaşacağımı biliyorum. Empati kuruyorum, anlamaya çalışıyorum, onunla aynı işi yapıyorum. Yani patron işçi ilişkisi yok bizde. Böyle olduğu için de işlerimiz iyi yürüyor.

Şule: Üniversite öğrencileri için çok iyi oldu dedin ya; fiyatlar nasıl orada?

Şu anki güncel fiyatı söyleyeyim: Günde yaklaşık 12-13 çeşit yemek yapıyoruz; çok ayrı yemekler de yapıyoruz. Aslında talebe göre yapıyoruz yemekleri. Her gün bir yörenin yemeğini yapmaya çalışıyoruz. Çünkü üniversite karma bir nüfusa sahip. Neredeyse her yöreden insan var; istiyoruz ki memleketinden uzak olan insanlar en azından yemek yerken memleket hasretini gidersin. Şöyle de bir şey yaptım: Vegan, vejetaryen menülerimiz var; yemek yaparken vegan ve vejetaryen müşterilerimizi de göz önünde bulundurarak menülerimizi, yemeklerimizi çıkarıyoruz. Bir de daha önce duymamıştım. Beş yıl önce bu yeri açtığımda çölyak hastalarının bu kadar fazla olduğunu farkına vardım. Bir sürü çölyak hastalarını da alerjisi olanları da yemek yaparken hep göz önünde bulundurduk. Üç çeşit menü çıkarıyoruz. Bu menüler her gün değişiyor. Fiyatları 90-120 TL arasında değişiyor ama günün menüsü diyelim doksan lira. Biz onu yani üç çeşit yemeği yetmiş beş liraya veriyoruz. Şunu da söylemeden geçmeyeyim. Bu fiyatı verdik ama sonuçta biz orada kira ödüyoruz, vergi veriyoruz. Gerçekten epey giderimiz var. Çalışanlarımız var. Menülerimizi ona göre düzenliyoruz. Yine de dışarıya göre oldukça uygun fiyatlarımız. Geçen yıl şöyle bir kampanya başlattık. Askıda menü kampanyası diye. Özellikle dar gelirli öğrencilere yönelikti bu kampanya. Askıya menü koyanlar da oluyordu ama koymasalar da biz yine askıya 15-20 menüyü koyuyoruz. Çünkü gelen hiçbir öğrenciyi boş çevirmek istemiyoruz. O an üzerinde para olmayabilir, maddi gücü iyi değildir, oradan aç ayrılma istemiyoruz. Gerçekten bu da çok etkili oldu. Orası öğrencilerin yeri, üniversitenin kalbi diyebiliriz.

Şule: Ben fiyatları makul bulmamak gibi bir şey düşünmedim; sadece merak ettiğim için sormuştum. Bir de kadın çalışanları daha çok önemsiyorsun galiba. Onları ısrarla işe almak istiyorsun. Öyle bir eğilimin var.

Şimel: Şu an benimle birlikte yedi kadın var. Herkesin alanı farklı ama öğle arası çok yoğun olduğundan herkes birbirine yardım ediyor.

Şule: İşletmenin adı nedir?

Şimel: ‘Şimel Yemek Evi ve Cafe.

Şule: Kooperatif kurma sürecini paylaşabilir misin biraz?

Şimel: Aslında sekiz dokuz ay önce denetim geldi Ticaret İl Müdürlüğünden. Ayda iki üç kez denetime geliyorlar. Ticaret İl Müdürlüğünden gelen denetimci dolaplarımızı kontrol etti. Amacına uygun dondurulma işlemi yapılıyor mu? diye. Konserveleri ve reçelleri görünce, “burası kooperatif mi?” diye sorduğunda olmadığını söyledim. Neden kooperatifleşmeye gitmediğimizi sordu. Burasının da kooperatifin yaptığı işleri yaptığını söyledim. Gerçi biz de kooperatif kurmaya hazırдық ama birinin bizi tetiklemesi gerekiyordu. İsrarla kurmamız gerektiğini vurguladı yeniden. Biz de kooperatif kurmak için karar aldık. Önce çalışanlarımla konuştum. “Eğer kooperatif kurulacaksa öncelik sizindir,” dedim. Konuştuk, anlaştık. Çoğu benim çalışanlarımdan dokuz kadınla başladık. İçlerinde bir de öğrencim vardı; aynı iş yerinde çalışmıştık birlikte. 6 Şubatta imzaya gidecektik. Maalesef o gün deprem olduğu için ertelemek zorunda kaldık. Bir ay sonra kooperatifimizi kurduk. Yalnız kooperatifimizin çok ses getirmesinin nedeni de hiç destek almadan kendi çabalarımızla kurmuş olmamızdı. Kooperatifimizin ses getirmesinde ürettiğimiz ürünlerin de payı büyük. Ürünlerimizin serpmek kahvaltısı, yöresel yemekler, mekânımızın turistik bölgede olması, hepsinin ayrı ayrı önemi var. Ongöz köprü yolunda, 300 kişilik kapasiteli kocaman bir mekân. Bundan dolayı Diyarbakır’da herkesin gözü bizim kooperatifte.

Şule: Kooperatifin ismi ne?

Şimel: ‘Şimel Kadın Kooperatifi.’ Ona da kendi adımları verdim.

Şule: Tabii hak ediyorsun. Şimel ne demek?

Şimel: Şimel, buğday demeti anlamına gelir. Belki bilirsiniz, eskiden köylerde bir tutam buğdayı nazar için ya da bereket için kapıların üstlerine asarlardı. Biz Kürtçe ‘Şimel’ diyoruz.

Şule: Tam da yemeğe uygun. Sanıyorum yemek dışında birtakım reçeller, konserveler üretiliyor. Bunlar Diyarbakır dışına da gönderiliyor mu acaba?

Şimel: Daha göndermedik ama göndermeye başlayacağız. Bireysel olarak götürülenler var ama biz kargoyla göndermeye başlamadık. ‘Hepsi Burada’ ile görüştük. Biz orada bir mağaza açacağız ve inşallah bundan sonra göndermeye başlayacağız.

Şule: Neden olmasın, hem oradaki çalışanların hem senin emeğin hak ediyorsunuz. Bu arada yemeklerin çok lezzetli olduğunu söylüyorlar, yolumuz düşünce biz de mutlaka gideceğiz Diyarbakır'a buradan izleyicilerimizin Şimel'i ziyaret etmelerini ve bir şeyler yemelerini öneriyoruz. Bir de insanların engellenme yaşadığından söz ettiler. Oraya gittiklerinde, gelmesinler gibi şeyler yaşanıyormuş. Bunları biraz anlatır mısın?

Şimel: Ben ilk açmaya başladığım zaman ailem, yakın çevrem olsun, arkadaş, eş dost hep bana sermayemin olmadığını, paramın olmadığı halde bu işe neden girmek istediğimi, güvencemin olmadığını söyleyerek heves kırıyorlardı ama ben ısrarla pes etmedim. Bir erkek iflas edince kimse itiraz etmiyor da neden bir kadın bunlara maruz kalıyor. Ucunda ölüm yok ya, ben de çok çok iflas ederim, belki o borcu ödemek için çalışırım ama denemiş olurum. Tabii başta o zorluğu çektim. Birçok esnafı yüzgöz olmak zorunda kaldım. Kadın olduğum ve piyasayı çok iyi bilmediğim için kandırmak isteyenler oldu. En kötü malı satmak isteyenler oldu. Makinaları alırken üç kez değiştirdiğim oldu. Sağlam makinaları alana kadar geri gönderdim. En büyük mücadeleyi ben kendi komşumla verdim. Tadilat yaptığım süreçte her gün, "Yapamazsın, edemezsin; bırak burayı, neden burada açıyorsun?" gibi sözler yüzünden onunla yüzgöz olmak zorunda kalıyordum ama bir kadının isterse her şeyi başarabileceğini kanıtlamış oldum. Bana göre çocuk doğurup çocuk bakmak dünyanın en zor işi. Çünkü yeni bir yaşama önyak oluyorsun ve bunu yapan kadınlardır. Eğer bir kadın bir çocuğu büyütebiliyorsa, dünyayı yönetebilir.

Şule: Gerçekten söyleyecek bir şey bulamıyorum artık bu ifadelerden sonra. Bundan sonra da yapmak istediğin hedefler neyse umarım onlara da ulaşırsın. Yapmak istediğin, kafanda başka projelerin var mı?

Şimel: Ben aslında o yeri açarken bu kadar geniş kapsamlı düşünmemiştim ama talepler üzerine farklı şeyler yapmışsın, denemişsin. Bu işler de öyle. Talepler çoğaldıkça bir bakmışsın, farklı alan açmışsın, alanı genişletmişsin; bu işler talep üzerine genişliyor. Ben öyle plan yapan biri değilim. Anı yaşıyorum.

Şule: 400 müşteriden söz edilmişti.

Şimel: Evet, doğrudur.

Şule: Müşterilerin engelle karşılaştığını anlattı bir arkadaş. Biz gelince orayı göstermediler, gibi bir şey söylendi.

Şimel: Tabii ben pandemiye de yaşadım. O süreçte dükkân iki ay kapalı kaldı. Sonrasında ağır bir kovid geçirdim. Yirmi gün kalkamadım. Onun ardından düşüp belimi kırdım. İki ay da öyle yatalak kaldım. Tam toparlanmaya çalışırken üniversite eğitimi doğru dürüst olmadı, dolayısıyla öğrenci de yoktu ve işler durgunlaştı; birçok esnaf kapatmak zorunda kaldı. Orada bir direnme vardı ve onlardan bir tek ben kaldım. Bunların üstüne bir de depremi yaşadık. Gerçekten çok kötü bir

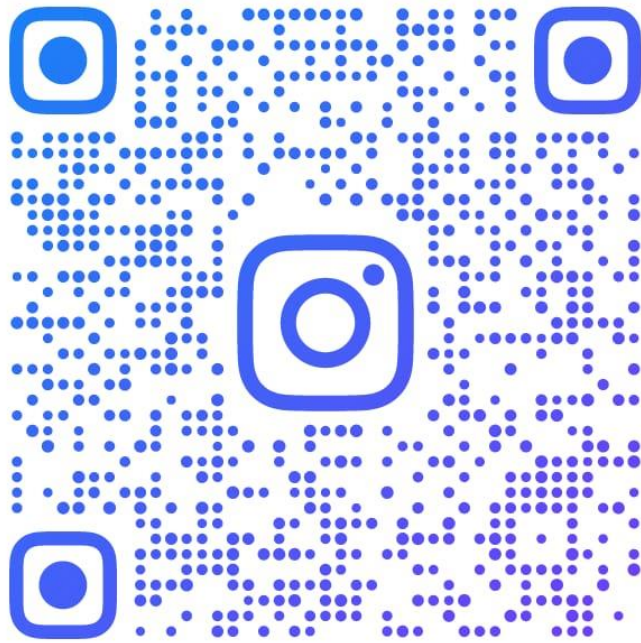
süreçti ama ben şunu anladım. Kötü bir süreç bile iyiye dönüştürülebilir. Ben o süreçleri iyi yönetmeye çalıştım.

Şule: Vallahi ben seni hayranlıkla dinledim ve umarım izleyicilerimiz de hayranlıkla okurlar-dinlerler böyle bir söyleşiyi. Derginin adı Umudun Kadınları ya, sanki röportaja gelen herkes umut olan bazı ifadelerde bulunuyor. Ben çok teşekkür ediyorum katıldığın için ama iletmek istediğin bir şey varsa, onu da söylemeden bitirmeyelim istersen.

Şimel: Benim sözüm şudur; bütün kadınlara bir seslenişim var. Gerçekten her kadının değerli emeği var ama bunlar maalesef ev içinde pek görünmüyor, takdir edilmiyor. Gerçi biz emeğimizin takdir edilmesini beklemiyoruz ama en azından görünsün istiyoruz. Ne kadar değerli olduğu bilinsin istiyoruz. Yaptıklarımızın mecburmuşuz gibi bilinmesini istemiyoruz. Eğer bir kadının gerçekten bir hayali varsa peşine düşsün. Zorluklar olacaktır ama korkmasın; düşse de mutlaka kalkacaktır. Samuel Beckett’in bir sözü vardır; “Yenil, tekrar dene, tekrar yenil ama daha iyi yenil.”

Şule: Bunu alkışlıyorum. Sevgili Umudun Kadınları izleyicilerimiz, bu köşemizin konuğu gerçekten hem umutlu mesajlar verdi hem değerli bilgiler paylaştı bizimle; umarım birçok arkadaşımızın da içinde yaşatmış olduğu bazı hayalleri varsa, bu şekilde gerçekleştirebilir, hayata geçirebilir. Şimel her zaman bizimle; ne zaman isterseniz size destek olacaktır. Ben öyle anlıyorum.

<https://www.instagram.com/simelkadinkooperatifi?igsh=MTAyOXBsZngxMm1iZQ==>

@SIMELKADINKOOPERATIFI

EDEBİYATTA VE SANATTA KISKANÇLIK

YAZAN: Filiz GÜLMEZ

fdemir48@yahoo.com

Kıskanmayı, insanın sevgide ya da kendisiyle ilişkili şeylerde başkasının ortaklığına dayanamaması diye niteleyebildiğimiz gibi; herhangi bir yönden kendisinden üstün gördüğü kimsenin bu üstünlüğünden acı duyması, onun yerinde olmak istemesi anlamında da açıklayabiliriz. Aslında Freud normal kıskançlığın bile mantık dışı bir olay sayılması gerektiğini, böyle bir duygunun bilinç denetimi altında olmadığını, düşünüyor. Ne ki her iki durumda da kıskanmanın hastalık boyutlarına varmasında istenmeyen durumların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Sevdiğini (kadın-erkek) hastalık derecesinde kıskanma durumuna, tıp dilinde ünlü yazar William Shakespeare'in Othello adlı eserinin adı verilerek "Othello Sendromu" denilmiştir. Bütün insani konular gibi kıskançlık da edebiyatın çok ilgilendiği bir konu. Kadın erkek arasındaki kıskançlık, mesleki rekabet, yükselme hırısı, komşusunu, işyerindeki arkadaşını kıskanmak gibi temalar, büyük yazarların başyapıtlarında da yer almıştır.

Edebiyatımızda bu konuyu işleyen ilklerden biri Tanzimat Edebiyatı döneminde Nabi Zade Nazım'ın Natüralizmi uygulamaya çalışarak yazdığı 'Zehra' romanıdır. Bu roman Türk edebiyatının ilk psikolojik roman denemesidir denebilir. Zehra, aşırı kıskanç bir kadındır. Suphi ile evlendikten sonra yumuşamış, uyumlu ve sevgi dolu bir eş olmuştur. Eserdeki ilk çatışma Suphi'nin annesi Münire Hanım'ın genç ve güzel bir genç kız olan Sırrıcemal'i eve hizmetli olarak almasıyla başlar. Zehra'nın doğuştan gelen ama koşulların etkisiyle değişebilen, güzel bir evlilik yaşamasına az da olsa olanak veren kıskançlık duygusu, Sırrıcemal'in eve gelmesiyle birlikte yeniden kabırır. Kıskançlık duygusunu öncelikle Zehra'nın en kötü huyu şeklinde tanısak da eserde Ürani ve Suphi'nin annesi haricindeki temel kişilerin hepsinde görürüz. Zehra'nın kıskançlığının diğerlerinin kıskançlığından tek farkı hastalık hâlinde olması ve doğuştan gelmesidir. Bu nedenle diğerlerinin kıskançlığını daha doğal karşılarız. Çünkü bu duygu onlarda yaşadıkları olayların sonucunda oluşan bir duygudur. Romanın yapısını oluşturan bütün metin halkalarının kıskançlık çevresinde döndüğü görülür. Bu bağlamda; olay örgüsünden yola çıkarak eserin temasının kıskançlık, konusunun ise Zehra'nın kıskançlığının sonuçları olduğu görülür. Bu durumda yazarın amacı yalnızca Zehra'yı ele almak değil, kıskançlık konusunu her yönüyle işlemektir.

Edebiyatımızda bu konudaki yapıtlardan biri de Nahid Sırrı Örik'in "Kıskanmak" adlı romanı. Yazarın bu ilk romanı 1946'da yayımlanır. Konusu ve işlenişi açısından 19. yüz yıl Fransız romanının etkisi görülen romanda Gustave Flaubert'in Madame Bovary'sinin ihtiras üçgenini

çağrıştırdığı söylenebilir. Roman, Seniha'nın duyduğu kıskançlığı ve kendisini çirkin algılamasını konu almıştır. Ailesi ağabeyinin ihtiyaçlarına öncelik vermiş, onu yurt dışında okutmuş; Seniha'yı ise ihmal etmiş, hatta "çeyiz masrafı çıkar" diye düşünerek ona gelen evlenme tekliflerini geri çevirmiştir.

Kitabın altıncı bölümünde: *"Kıskanmak... Seniha'nın yüreğinde ilk beliren, kendisini ilk duyuran ve hemen her gün daha fazla gelişip büyüyen his bu olmuştur. Halit'le aralarında sekiz yaş vardı ve onu kıskanmadığı bir zamanı hiç bilmiyordu. Hayatının en eski ve silik hatıraları arasında bile bu kıskançlık her şeye hükmeden bir yer tutuyordu."* denmektedir. Seniha'nın bu ruh hali çocukluğundan başlayarak, kendi çirkinliği yanında Halit'in güzelliği kardeşini kıskanmasına neden olmuştur. Enis Batur, "Kıskanmak" adlı romanın önsözünde bu konuyu şöyle değerlendirir: *"Kıskançlığı koyu bir nevroz halinde taşımış ve yazgısını ağabeyinin tercih edilmesi biçimleyince de kötülük çiçekleri açmıştır ruhunda... Ruhsal yangını açısından bakıldığında Seniha'nın portresinde biçimlenen şer tohumu, edebiyatımızda benzeri görülmemiş bir sapkı düzlemi doğurur. Mario Praz'ın Avrupa Edebiyatı'nda varlığını sorguladığı "yazgıyla oynayan kadın" imgesinin ayrıksı bir örneğidir Seniha: Güzel olduğu için değil, tam tersine çirkin olduğu için yakıp geçecektir."*

Seniha yaşamındaki bütün insanları ağına düşürerek onları olduğunca yıpratmış gene de kötücül duygularına engel olamamıştır. Kitap şu satırlarla biter: *"Kıskançlık ateşi, saldırılarını, sarışlarını ve kemirişlerini senelerce unuttum sandığı kıskançlık ateşleri ihtiyar kızın bütün benliğini yeniden almış, tamamıyla kaplayıp sarmıştı... Eğer ağabeyi kendinden evvel ölürse, onun kendinden evvel toprağa verildiğini öğrenirse belki biraz sükûn bulacak, kendisi iyi kötü yaşarken toprakta toprak olmuş bir ölüyü artık belki de kıskanmayacaktı..."*

Dünya Edebiyatında da tanınmış yazarların kıskançlık konusunu işlediklerini görüyoruz.¹⁹ yüz yıl Rus yazarı Tolstoy'un "**Kreutzer Sonat**"ı bu örneklerden biri. Bu kitabı Nihal Yalaza Taluy'un o temiz ve güzel Türkçe çevirisinden okumuştum. Tolstoy, bu romanın yazıldığı yüzyılda henüz psikiyatri literatüründe yer almayan modern psikiyatrinin yakın zamanlarda tanımlayarak tıp literatürüne yerleştirdiği ölümcül kıskançlığı işlemiştir. Günümüzde, patolojik kıskançlık; "Kendisinin sahip olduğu (aidiyet bağı kurduğu) bir kişiye, diğer insanların da aynı şekilde sahip olmasından endişelenme ve aldatılmaya dair kesinleşmiş kanı" olarak tarif edilmektedir. Bir tren yolculuğunda roman kahramanı Pozdnışev, kompartımandaki kişilere karısını kıskançlık nedeniyle öldürdüğünü söyler. Olayları anlatır: Âşık olarak evlendiği karısından sekiz yıl sonra bıkarak. Bu arada beş çocukları vardır. Kadın piyano çalmaktadır. Pozdnışev'in ön ayak olmasıyla Truhaçevskiy isminde bir kemancı ile tanışır ve ailecek görüşürler. Truhaçevskiy ile Pozdnışev'in karısı birlikte piyano çalarlar. Karısıyla kemancı arasında bir ilişki olduğunu saplantı haline getiren Pozdnışev,

çıldırma noktasına gelerek karısını öldürmeyi bile düşünür. Herkesçe kutsal sayılan evlilik kurumuna bir başkaldırıdır Pozdnışev'in tutumu. Ancak Tolstoy yarattığı kahramanın ağzından konuşmaktadır. Evlilik kurumunun yalnız erkeğin değil kadının da özgürlüğünü sınırladığını düşünmektedir. Romanın sonunda bir iş gezisine çıkan Pozdnışev geziden bir gün erken dönerek eşiyle kemancının birlikte olup olmadıklarını görmek ister. Eve geldiğinde karısının piyanoyla, erkeğin de kemaniyle Beethoven'nin **Kreutzer Sonat'ını birlikte çaldıklarını görür. Romanı, Tolstoy'un bu eserin etkisiyle yazdığı bilinmektedir.**

Yine, Rus edebiyatından Gogol'un "Palto" hikâyesi de kıskançlıkla ilgili unutulmaz örneklerden biridir. Yoksul bir memurun işyerindeki arkadaşlarının paltolarından daha pahalı bir palto yaptırması başına büyük işler açmış, sonunda hastalanarak ölmüştür. O yoksul memurun trajikomik öyküsü öylesine etkili olmuş ki o dönem Rus yazarları: "Hepimiz Gogol'un paltosundan çıktık," demişlerdir.

Kadın-erkek kıskançlığının başyapıtları arasında "Binbir Gece Masalları" ve Shakespeare'in Othello'su da gelir akla. "Binbir Gece Masalları" aldatma üzerine bir sürü öyküyü barındırır; ancak burada söz konusu kadınların aldatmasıdır. Yoksa erkeklerinki aldatma olarak sayılmaz öykülerde.

Yazının girişinde Othello Sendromunu anıp da yapıtın konusundan söz etmemek olmaz, diye düşünüyorum. Othello, William Shakespeare'in yazdığı trajedilerden biri ve aynı zamanda oyunun baş erkek kahramanıdır. Shakespeare'in bu oyunu Cinthio (Giovanni Battista Giraldi) tarafından yazılan "Moor of Venice" adlı kısa hikâyesine dayanarak, yaklaşık 1603 yılında yazdığı sanılıyor. **Othello** ömrü savaşlarda geçmiş, Mağripli bir zenci olmasına karşın kendisini Venedik devletine adanmış, senatörlerin ve halkın sevgisini, güvenini kazanmış bir komutandır. Sinyor Brabantio'nun kızı Desdemona ile evlidir. Bir askerin kara çalması yüzünden karısının ihanet ettiğini düşünmeye başlamış ve vahşileşmiştir. En sonunda, karısını, kendisine ihanet ettiği kuşkusuyla boğarak öldürür. Karısının masum olduğu ortaya çıkınca, yaptığına pişman olur. Çok sevdiği karısı olmadan bu dünyada yaşayamayacağını anlar, hançerle intihar eder. Burada da hastalıklı bir kıskançlık örneği görülmektedir.

Edebiyatta ve diğer sanat dallarında yalnız yapıtlarda tema olarak karşımıza çıkmıyor kıskançlık. Sanatçıların da birbirlerini kıskandıklarına dair söylentiler, yazılar hatta bunu kanıtlamak üzere yapılmış senfoniler de var. Bunun en iyi örneği Mozart ile Salieri için söylenmiş. Salieri'ye yöneltilen suçlamaların temelinde yatan çağdaşı Mozart'la olan müzikal rekabeti. Mozart'ın otuz beş yaşında aniden ölmesinden Salieri sorumlu tutulmuş ve hatta Mozart'ı zehirleyerek öldürdüğü söylenmiştir. Bunların gerçekte ilgisinin olup olmadığı kesin olarak bilinmemekle birlikte Rimsky Korsakov'un bestelediği 'Mozart ve Salieri' operası ne yazık ki onun

Mozart'ın katili olduğu düşüncesini ölümsüzleştiriyor. Yine, Milos Forman'ın 'Amedeus' filmi de bu düşünceyi destekliyor

"Her şair birkaç hayranlık uyandırıcı pasaj, birkaç unutulmaz cümle ortaya koyar, fakat Rimbaud'da bunların sonu gelmez; yağmalanmış bir mücevher kutusunun değerli taşları gibi sayfalarının arasına serpiştirilmişlerdir. Bu yetenek de, bir kimseyi Rimbaud'yla bağlayan bağları kopmaz kılar. O, dehasından ötürü kıskandığım bir şair; tüm ötekiler, ne denli büyük olsalar da bende kıskançlık doğurmuyorlar. Rimbaud'yu gençliğimde okumuş olsaydım, belki de asla tek bir satır yazamazdım," sözleri 20.yüzyılın büyük ve sıra dışı kalemi Henry Miller'a ait. Miller'ın Rimbaud'a duyduğu kıskançlık zamanla hayranlığa dönmüş;

"Rimbaud ya da Büyük İsyan" adlı deneme kitabını yazmıştır. İşte, kimi kıskanmalar da olumlu sonuçlar yaratabiliyor aynı Henry Miller'ın Arthur Rimbaud'u kıskanmasından hayranlığın doğması ve ona bir kitap yazdırması gibi. Plastik sanatlarda ressamların tablolarında da kıskançlık konusuna yer verdikleri görülmekte. Bunlardan Munch'un 'Kıskançlık ve Melankoli' resimleri serisi, Gauguin'in, 'Kıskandın mı?' tablosu sayılabilir.

Sonuç olarak; kıskanmak, hemen her insanda görülebilen bir duygudur. Ancak hastalıklı boyut kazandığında örneklerini hem Türk hem de dünya edebiyatında da okuduğumuz felaketlere neden olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- 1.Zehra, Nabi Zade Nazım, Sis Yayıncılık,2002
- 2.Kıskanmak, Nahit Sırrı Örik, Oğlak Yayıncılık, 1994
- 3.Kıskanmak, Önsöz: Enis Batur
- 4.Türk Edebiyatında Hikâye ve roman, Cevdet Kudret, Dünya Kitapları,2004
5. Antonio Salieri'nin Şanssızlığı, Özlem Ertan, <http://blog.milliyet.com.tr>.
6. Kreutzer Sonat, Lev Tolstoy, Can Yayınları,

DENEYİMLEDİKLERİM

YEŞİL YAPRAKLI SEBZELERİ UZUN ZAMAN SAKLAMAK İÇİN NELER YAPIYORSUNUZ?

HAZIRLAYAN Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Maydanoz, dereotu, nane, roka gibi küçük yeşil yapraklı sebzeleri daha taze saklamak için çeşitli yollara başvurulmaktadır. Aşağıda önereceğim bu yollardan birini siz de deneyebilirsiniz.

Sebzeler güzelce yıkanıp kurulandıktan sonra saklama kabının içine nemlenmesini önlemek için bir ya da iki kürdan ve alt kısmına büyükçe bir peçete koyarak sebzeleri yerleştirdikten sonra saklama kabını sıkıca kapatabilirsiniz bu şekilde sebzeler bozulmadan uzun süre kalabilir.

Yağlı olmayan kapları temizlerken:

Karbonat ve beyaz sirke: Son zamanlarda temizlik için vazgeçilmez ikililerdendir. Çok eski zamanlarda fay, Vim gibi temizlik malzemeleri kullanırdık. Bunların yüzeylerden temizlenmesi oldukça zordu. Oysa bugün karbonatla temizlik yaparken temizlendi temizlenmedi kaygısını fazlaca taşımıyoruz artık. Çünkü karbonat herkesin bildiği gibi yiyeceklere de konmaktadır.

Yeni almış olduğunuz araç ve gereçleri ne şekilde yıkıyorsunuz?

Bunun için ille de deterjan kullanmanız gerekmemektedir. Sirkeli Süngerle yıkayıp durulamanız yeterlidir. Bu şekilde dezenfekte etmiş olursunuz. Aynı şeyi yağlı olmayan kaplara da uygulayabilirsiniz. Ayrıca fazla kirli olmayan araç ve gereçleri tuzlu suyla da yıkayıp temizleyebilirsiniz. Ancak iyice durulamalısınız. Bu işlemin sonunda, yıkadığınız yüzeylerin gıcır gıcır olduğunu fark edeceksiniz

Balık veya başka yiyecekleri kızarttıktan sonra mutfaktaki kokuyu nasıl gideriyorsunuz?

Bunun tabii ki çeşitli yolları var. Benim önerilerim bilmeyenler için.

Derin kaplarda bir süre çamaşır makinesi deterjanı, yumuşatıcı veya çamaşır suyu kaynatarak mutfaktaki kokuyu giderebilirsiniz.

Ayrıca ocakta limon portakal kabuğunu yakarak da kokuları yok etmek olası. Bu şekilde kötü kokuların yerini güzelleri alacaktır.

Bu arada tavaların da temizliğini unutmamak gerekir. Öncelikle tavaların kaba yağını almak için bol tuzla ovmalısınız. Balık kokusunu tavadan çıkarmak için çamaşır suyu kullanmak olası.

Daha sonra ise istediğiniz deterjanla yıkayıp durulayabilirsiniz. Tavada un kavurmak bir başka yöntem. Limon kabuğuyla ovma da kokuyu çıkarmak için başka bir yoldur.

Hepinizin bildiği gibi duş alma sırasında banyodaki bütün yüzeyler buhar nedeniyle ıslanmaktadır. Bu durumdan kurtulmak için vakit geçirmeden başta ayna olmak üzere bütün

buharlı yüzeyleri kuru ve temiz bir bezle kurulamalısınız. Bunu yapmakla işinizi kolaylaştırmış olacaksınız.

Bütün bunları bilmeyip de uygulamak isteyenlere şimdiden kolay gelsin.

SANATIN KADIN SESLERİ ŞUBAT

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhabalar Umudun Kadınları Dergisi dostları, yine kadına ve sanata dair haberlerle beraberiz. Gönül ister ki haberlerimizde hiç kayıplara yer vermeyelim. Yaşamın gerçeği bu, iki değerli sanat kadını yitirdik yine. Önce başlıklar:

Değerli edebiyatçı Firuzan'ı kaybettik

Türkiye'nin ilk kadın yönetmenlerinden Birsen Kaya hayatını kaybetti

Sevgi Soysal'ın yaşamı sahnede

Dengin Ceyhan, "Piyanonun Kadınları" albümüyle Türkiye'yi geziyor

Değerli edebiyatçı Firuzan'ı kaybettik

Edebiyatımızın önemli isimlerinden yazar Füzuran, 85 yaşında hayatını kaybetti.

Füzuran'ın yaşamını kaybettiği haberini sosyal medya aracılığıyla şair Elif Sofya duyurdu. PEN Yönetim Kurulu, Füzuran'ın hayatını kaybetmesi üzerine bir taziye mesajı paylaştı. "Türkçe 'Parasız Yatılısı'nı yitirdi" sözleriyle başlayan mesajda şu ifadeler kullanıldı:

"Ülkemiz en değerli yazarlarından birini yitirdi. Bir 'mucizeyi' yitirdik. Birey olmanın, kadın olmanın farkına en güç koşullarda varmış ve bu bilinçle bilenmiş, yazdığı her şeyin hakkını vermiş, öyküleriyle kimsesizlerin, romanlarıyla devrimcilerin, röportajlarıyla emekçilerin ve şiirleriyle şairlerin yanında durmuş, gözlem gücünü yazdığı senaryolara, filmlere de katmış çok güzel, çok derin ve cumhuriyet değerleriyle donanmış bir yurttaşımızı, yazarımızı, Füzuran'ımızı yitirdik. Edebiyat, sinema, Türkçe, Cumhuriyet ve ey sevgili yurdumuz başın sağ olsun. 'Parasız Yatılı'ımızın devri daim olsun".

29 Ekim 1939'da İstanbul'da doğan Füzuran'ın, tam adı Feruze Çerçi'dir. Karikatürist Turhan Selçuk'la 1958 yılında evlendikten sonra bir süre Füzuran Selçuk imzasını kullandı. Füzuran, köşe yazarı Aslı Selçuk'un da annesidir.

Değişik semt okullarında okuduktan sonra Yalova Demir Köyü İlkokulu'nu bitirdi (1946). Orta öğrenimini yarıda bırakarak kısa bir süre tiyatro oyunculuğu yaptı. Daha sonra kendini tümüyle edebiyat çalışmalarına verdi.

Daha çok gözleme dayalı gerçekçi bir anlayışı benimseyen Füzûzan, ilk hikâyelerini Seçilmiş Hikâyeler, Türk Dili, Pazar Postası (1956-58); ustalık dönemi ürünlerini Dost, Papirüs, Yeni Dergi (1964-72) dergilerinde yayımladı.

İlk hikâye kitabı Parasız Yatılı ile 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, ilk romanı 47'liler ile de 1975 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü kazandı.

Parasız Yatılı adlı eseri sinemaya uyarlandı.

Füzûzan, 16 Şubat Cuma günü öğle namazından sonra Zincirlikuyu Cami'sinde kılınan cenaze namazının ardından, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İlk kitabı Parasız Yatılıyla 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan ve adını "Füzûzan Olayı" olarak literatüre geçiren Füzûzan, 14 Şubat Dünya Öykü Günü'nde Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık ve Türkiye Yayıncılar Birliği'nin ortaklaşa düzenlediği törenle de uğurlandı.

Beyoğlu'ndaki Yapı Kredi Kültür Sanat binasında düzenlenen törene Füzûzan'ın kızı Aslı Selçuk, sanatçı dostları, yazarlar ve okurları katıldı. Yekta Kopan'ın sunuşuyla başlayan törende Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Genel Müdürü Tülay Güngen, Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk, Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) Başkanı Adnan Özyalçın, Füzûzan'ın editörü Murat Yalçın, Ayşe Sarısayın, Haydar Ergülen, Atilla Dorsay, Yalvaç Ural, Fahri Aral, Selçuk Erez, Birsan Ferahlı, Taner Gören gibi isimler, Füzûzan'ın edebiyatımızdaki yeri ile ilgili düşüncelerini ve anılarını paylaştı. Törende konuşan TYS Başkanı Özyalçın, "Füzûzan has bir öykücüdür. Hep öykücü olmuş, hep öykücü kalmıştır. Füzûzan'ın her kitabı bir öykü. Romanı, röportajı ve sinemasıyla bir öykücüdür" dedi.

Törenin en duygusal konuşmasını Füzûzan'ın editörü Murat Yalçın yaptı. Gözyaşlarını tutamayan Yalçın, "Yalnız kitaplarında var olmak isterdi o. Özel hayata göz dikilmesini sevmezdi. Zaten öykülerindeki unutulmaz kadınlar, kızlar, çocuklar hepsi birer Füzûzan değil mi? Hep onun dilinde, onun dilince belleğimizde yaşayan Füzûzanlar... O editörünü dinlerdi. En çok tekrarladığı cümle, "Ne diyorsun Murat?" cümlesiydi. Aynaya bakmak gibi, sürekli bir ayna isterdi bunu diyerek. Son olarak 'İç Denizin İç Geçirisi' diye bir roman düşünüyordu. Maalesef yazamadık" diye konuştu.

Anma töreninin ardından, Aslı Selçuk taziyeleri kabul etti. "Füzûzan, hem dünya edebiyatının hem de Türk edebiyatının önemli yazarlarından bir tanesiydi" diyen Selçuk, "Hem okur olarak hem de sanatçı dostları olarak çok seveni var. Çok duygulandım. Füzûzan, annem olmasının ötesinde ayrı bir değerdi benim için" dedi. Füzûzan'ın kızı olmaktan gurur duyduğunu ancak bazen de zorlandığını dile getiren Selçuk, "Çünkü Füzûzan annem, Turhan Selçuk babam, İlhan Selçuk

amcamdı. Ben böyle bir ailenin kızıyım. Babam ve annem beni çok iyi yetiştirdiler. Onlara çok şey borçluyum, onlarla gurur duyuyorum” ifadelerini kullandı.

Türkiye'nin ilk kadın yönetmenlerinden Birsen Kaya hayatını kaybetti

Yönetmen Birsen KAYA 81 yaşında hayata veda etti. Kaya'nın vefatını yönetmen ve yapımcı Biket İlhan sosyal medya hesabından duyurdu. Göğüs kanserini yenen Birsen Kaya beyin tümörü, kansızlık ve guatr hastalığıyla mücadele ediyordu.

Sinemamızın ilk kadın yönetmen ve senaristlerinden Birsen Kaya 1943'te İstanbul'da doğdu.

Lise sonrası gazetecilik kariyerine Artist dergisinde sinema muhabiri olarak başladı ve bu dönemde Vedat Türkali, Ülkü Erakalın, Ağâh Özgüç gibi isimlerle bir arada çalışma imkânı buldu, yine bu dönemde Halit Refiğ ile tanıştı. Refiğ'in 1964'te çektiği Gurbet Kuşları'nda yönetmenin asistanlığını üstlenerek ilk kez kamera arkasında çalıştı. Daha sonra 200'e yakın filmde rejisi asistanlığı yaptı.

Avantür filmler için senaryolar yazdı. Yılmaz Köksal'ın kariyerinde bir dönüm noktası olan western tarzındaki Çeko'nun (1970) senaryosu bunlar arasında en dikkat çekenlerdendi.

1970'te Nazmi Özer'in yarıda bıraktığı Kanlı Kader'i tamamlayarak ilk kez yönetmenlik yaptı. Bu dönemde Ufuk Film adlı bir yapım şirketi kurdu.

Hep reel hikâyelerin ilgisini çektiğini, aşk hikâyelerinden çok avantür filmler çekmeyi sevdiğini söyleyen Birsen Kaya sinema kariyeri boyunca 15 filme yönetmen olarak imza attı. Bilge Olgaç ve Cahide Sonku'yla birlikte sinemamızın ilk kadın yönetmenlerinden olarak anıldı.

Senaryosunu da kaleme aldığı 4 filmlik Dadaş Rıfat serisi o dönemde geniş yankı buldu.

Sevgi Soysal'ın yaşamı sahnede

“Londra’da, Ankara’da, İstanbul’da ya da Zap Suyu’nun yanı başında, nerede olursa olsun, kadınları birbirine ortak eden tek bir şey vardır: Hayat. Sürmekte ve sürececek olan hayatın tartışılmaz emekçisi olmak...”

Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu’nun sahnelediği, “Sevgi Soysal Yaşamakta Israr Ediyor” oyunu, Soysal’ın 1976 yılında meme kanseri tedavisi için gittiği Londra’da BBC Türkçe için kaydettiği bu sözleriyle başlıyor ve yazarın kısacık yaşamında kadın olarak var olma mücadelesini Cumhuriyetin 25. ve 50. yılları arasında yaşanan dönüşümlere paralel olarak izleyiciye aktarıyor.

Oyunun yazarı Duygu Dalyanoğlu, “Oyunu üç aks üzerine kurduk: Yaşamöyküsü, edebi eserleri ve yaşadığı dönem” diyor. Alman bir anne ve Selanik göçmeni bir babadan dünyaya gelen Soysal’ın hayatına yön veren bu kültürel çeşitlilik, bir kadın olarak özgün duruş Türkiye’nin kendi öyküsü ile harmanlanarak, yer yer yarattığı kurgu karakterlerin ağzından anlatılıyor.

Dalyanoğlu'nun bütünlüklü hikâyesi, oyuncuların başarılı performanslarının yanı sıra, oyunun bu kadar etkili olmasını sağlayan bir başka unsur da oyun boyunca gerek Soysal'ın hayatındaki dönemeçler gerek ülke tarihindeki geçişlerde adeta bir navigasyon işlevi gören ve sahne aralarında izleyiciye şimdi gidecekleri dünyayı anlatan videolar. Soysal'ın fotoğrafları, dönemin manşetleri, görsellerin eksik olduğu yerde efektlerle izleyiciyi Soysal'ın çocukluğunun Ankara'sından Mamak dönemine, 60'ların İmroz'una, Adana'da sürgün yıllarına, 12 Mart günlerine taşıyor görüntüler.

Duygu, "Adeta 6. oyuncu oldu bizim için video art" diyor, Kenan Özcan'ın kurguladığı videoların oyuna katkısını anlatmak için.

Duygu kendilerini oyunda "video art"ın kullanılması kararına götüren yoğun arşiv çalışması sürecini şu sözlerle ifade ediyor: "Oyunu çalışırken kızı Funda Soysal ile yollarımız kesişti. Annesinin edebi ve yaşamsal mirasına sahip çıkan birisi Funda. Funda'nın yol göstermesiyle çok zengin bir malzeme geldi elimize. Babası fotoğrafçı. Çocukluğundan itibaren çok fotoğrafı var. Yaşadığı dönemin popülerliği var. O dönemin gazete kupürlerini kullandık."

Kenan, "Videoların dönem ruhuna uyması hem dinamik olması gerekiyordu. Hangi fotoğraflar olacak, o dönem nelerle uğraştı, nerelerde yaşadı, o dünyanın nasıl yansıtılacağına birlikte karar verdik" diye ekliyor.

Dengin Ceyhan, "Piyanonun Kadınları" albümüyle Türkiye'yi geziyor

Dengin Ceyhan Türkiye'de bir ilki gerçekleştirerek klasik müziği kadın bestecilerin eserleriyle harmanlayan "Piyano'nun Kadınları" projesiyle konserlerine devam ediyor.**8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne** özel olarak hazırladığı konser takviminde **Ceyhan**, Mersin'den İzmir'e, Antakya'dan Bodrum'a birçok şehirde müzikseverleri başarılı kadın bestecilerin eserleriyle buluşturacak

Konser programının bir bölümü şöyle:

26 Şubat: İzmir Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi

1 Mart: İstanbul Türkan Saylan Kültür Merkezi

2 Mart: Antakya/Fatma Satar Akademi

7 Mart: Zai/Bodrum

8 Mart: İzmir Efes Selçuk

10 Mart: Ankara/Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Kültür Merkezi

Ceyhan'ın "Piyano'nun Kadınları" albümü, klasik müziğin önde gelen kadın bestecilerinin eserlerinden oluşan bir repertuar sunuyor. Clara Schumann, Fanny Mendelssohn, Agathe Backer Grondahl, Melanie Chasselon, Lili Boulanger, Cecile Chaminade, Maria Szymanowska, Maria Theresia von Paradis, Mel Bonis, Louise Farrenc, Dora Pejacevic, Teresa Carreno, Elif Ebru Sakar gibi değerli isimlerin eserleri albümde yer alıyor.

Gelecek sayımızda değerli sanatçı kayıpları yaşamadığımız daha coşku ve umut dolu haberlerle buluşmak üzere. Sevgiyle kalın.

17 Şubat 2024

SELVİ BOYLUM AL YAZMALIM

ÖYKÜ

PİKNİK

YAZAN: Buket BAŞARAN AKKAYA

bakkaya35@hotmail.com

Hepimiz çok şaşkındık. Bunun böyle olacağı aklımızdan bile geçmezdi.

Pazar günleri ailemiz için çok önemlidir. Çünkü birlikte vakit geçirebildiğimiz tek gün. Bazen sahilde yürür, bazen de ormana gidip piknik yaparız.

Biz üç kardeşiz. Ben ortancayım ya da sonuncu. Yani kimine göre ortanca, kimine göre sonuncu. Kafanız mı karıştı? Haklısınız. Çünkü biz ikiziz. Biraz yaramaz olduğumuz söylenir ama inanın bu dedikoduları ablam çıkarıyor. Kıskanıyor bizi. Annemle babam da hep onun tarafını tutuyorlar. Buna çok bozuluyoruz. Bu konuda söylenecek çok şey var ya neyse... Ben asıl pikniği anlatmak istiyorum size, yani dünü.

Pazar günü hava güneşli olacakmış. Annem, “Yazdan kalma bir gün, bunu değerlendirmeliyiz,” dedi. Pikniğe gideceğimiz için çok mutluyuz. Bizimkiler hazırlık yapmaya başladı bile. Dolmalar, sarmalar börekler... Ooh, saymakla bitmez. Yarını iple çekiyoruz.

Bu aralar Huriser Yenge bizde. Yılın üç ayını bizimle geçirir. Ona Cici Yenge deriz. Çok güzel bir kadındır, biraz topluca... Annem onun için “Etine dolgun”, babaannem “Şişko,” diyor. Evet, şişman denebilir ama bence kiloları ona çok yakışıyor. Teni kar gibi beyaz. Gözleri yosun yeşili. Sabah ilk işi kremlenip terasa çıkmak. Güneşlenmek hoşuna gidiyormuş. Çok süslü bir kadın olduğu için Cici diye seslendiklerini sanıyordum ama öyle değilmiş. Amcam ilk karısından ayrılmış. Huriser yengem ikinci eşiymiş.

Cici Yenge yani Huriser yenge çok güzel masallar anlatıyor. Annemle de iyi anlaşıyorlar. Babaannem için aynı şeyi söyleyemem. Sanki annemle olan ilişkisini biraz kıskanıyor.

Adada son günlerimiz. Cici Yengem tutturdu “Pikniğe faytonla gidelim,” diye. Biz faytona binmek istemiyoruz. Çünkü hayvan dostlarımız bizim yüzümüzden eziyet çekiyorlar. Bunu anneme anlatmaya çalıştık ama başaramadık! Faytonla gitmezsek Cici Yenge’ye ayıp olurmuş! Ona ayıp oluyor ama hayvan dostlarımızı düşünen yok!

Hayretler içindeyim! Annemin daha duyarlı olduğunu düşünmekle yanılmışım. Bu soruna kardeşlerimle birlikte bir çözüm bulmalıyız. Evet, evet gece odamızda 1Y2M (Yeşim Manolya Menekşe) bir toplantı yapmalıyız.

Yeşim ablam bu toplantılara bayılıyor çünkü onu hep başkan seçiyoruz. Konu hayvan dostlarımız, hele de atlar olunca hepimiz aynı taraftayız.

Planımıza göre yarın pikniğe faytonla gidilmeyecek. Bu konuda kararlıyız. Bunun için ne gerekiyorsa yapacak, babamı ikna edeceğiz.

Sabah bir koşuşturmacanın içine uyandık. Daha doğrusu uyandırıldık. Annem mutfakta son hazırlıkları yapıyor.

Babam piknik sepetini ve yiyecekleri aşağıya taşıyor. Cici Yenge ayna karşısında makyajını tamamlıyor. Biz yarı uykulu, yarı uyanık sürüne sürüne banyoya gidiyoruz. Giderken geceliklerden sıyrılıp eşofmanlarımızı giymek zorundayız. Yüzünü yıka, dişini fırçala... Off ya of! Önce Manolya yaklaştı lavaboya. İşaret parmağını musluğun altında birkaç saniye tutup gözlerine değdirdi. Ablam arkamdan “Hadi Menekşe oyalanma,” diye beni sıkıştırıyor. “Yahu Manolya işini bitirdi de ben mi oyalanıyorum,” diyeceğim. Iııh, şimdi sırası değil. Kızdırmamalıyım, sinirlensem de ses çıkarmayacağım. Ne de olsa başkan o. 1Y2M eyleme hazır!

Babam aşağıdan sesleniyor;

“Fayton geldi. Hadi acele edin. Bekletmeyelim Halil Efendi’yi.”

Annem, “İki ayağımı bir pabuca sokma,” diye tersleniyor. Cici Yenge yeleğini sırtına alıp son bir kez aynaya bakıyor. Kapıdan çıkmaya kararlı. Eyvah bizden önce aşağıya inmemeli! Üçkardeş merdivenlerden üçer beşer atlayarak iniyoruz. Faytona yemek sepetini yerleştirmekte olan babamı ikna etmeye çalışıyoruz. “Artık faytona binmeyelim, yazık oluyor atlara. Pikniğe arabamızla gidelim” diye. Yengem kırk yılda bir geliyormuş. Faytonla pikniğe gitmek babamların çocukluğundan kalma bir alışkanlığımız. Biz bunu neden anlamıyormuşuz! Hadi artık ısrarı

bırakalım da yardım edelimmiş. Hatta kim acele ederse o Halil Amca'nın yanına oturarak at sürmesine yardım edecekmiş.

İki yıl öncesine kadar hayvan haklarından haberimiz yoktu. Onların acı çekerek doğalarına aykırı kullanıldıklarını bilmiyorduk.

Faytona binmek, at sürmekte arabacıya yardım ettiğimizi sanmak bizim için bir oyundu. Babam bizi nasıl ikna edeceğini biliyordu. Zaafımıza yenik düştük. Biz Halil Amca'nın yanını kapma telaşındayken olan oldu. Her şey ağır çekim

bir film gibiydi.

Cici Yenge bütün haşmetiyle faytona yaklaştı. Binmek için babamdan yardım istedi. Babam faytondan inip yengeme yardım edecekti ki Cici Yenge bir hamle yaptı.

O anda üçümüzün gördüğü tek manzara sarmaların, dolmaların, keklerin, poğaçaların önce havada bir tur atıp sonra Cici Yengemin gerdanına yerleşmeleri idi.

Hepimiz çok şaşkındık. Babam faytoncuya bir miktar para verip gönderdi. Yaşasın! Pikniğe arabamızla gidecektik. Böyle olacağı aklımızdan bile geçmezdi. Planımızı uygulamaya gerek kalmadan muradımıza ermiştik.

Kendimi tutamayıp bağırdım: Olleey!

GARİP BİR SEVDA

ŞİİR

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Seni severim bilirsin deniz,

Hem de pek çok severim, değersin buna.
Sen de beni seversin, eminim bundan;
Bundandır beyaz ellerinin okşayışı bilirim
Bilirim de...
Neden zaman zaman incinirim?

Zaman zaman korkuyorum deniz;
Gönderme, sert çalkantılarını üzerime.
Sert ve soğuk çalkantılarını;
Üşüyorum deniz, üşüyorum.
Titredikçe yine sana düşüyorum.

YÜREĞİMİZDEN TAŞANLAR

ŞİİR

(BULGARİSTAN'A SOSYALİZMİN GELİŞİYLE İLGİLİ ANONİM)

DOKUZ EYLÜL

Dokuz Eylül güneşi bizlere doğdu
Her taraf şenliklerle doldu
Kızıl Ordu faşistleri bu vatandan kovdu
Türk milleti bugün ancak istediğini buldu
Faşistler zamanında çok çileye katlandık
Jandarmalar basar diye kovuklara saklandık
Balkanlara çıkmadıkça bu yerlerde pek yandık
Bu kahpece idareyi uzun gidecek sandık
Balkanlara çıkanların hep evleri yakıldı
Mal ve mülk mezat olup panayırda satıldı
Evlatları parçalanıp pınarlara atıldı
Babaları zindanda zincirlerle kasıldı
En nihayet dokuz eylül rüzgârları esiyor
Kardeş Rus motorlusu her taraftan geçiyor
Faşistlerin idaresi başlarına düşüyor

UMUT ŞARKILARI

DOSTLUĞA DAVET

<https://youtu.be/ACouHoSJZrQ?si=pn1Y0zE3tL-SwrRK>

SÖZ: Ali Kocatepe

MÜZİK: Ali Kocatepe

DÜZENLEME: Onno TUNÇ

SESLENDİRENLER: Anadolu Majör. Nükhet Duru, Doğan Canku, Ahmet Kurtaran, Selami Karaibrahimgil

DOSTLUĞA DAVET

Dur, dur yetişir bunca keder elem

Dur, dur yetişir bunca keder elem

Dostlar kenetlensin şimdi bu eller

Dostlar kenetlensin şimdi bu eller

İçimizde bir sevinç, bir umut var

Şarkımızda dostluğa bir davet var

Size, size, size sesleniyoruz

Size, size, size sesleniyoruz

Merhaba dost insanlar, hello hello

Yürekliyiz el ele, bonne chance, viva e ciao

Hayatı yudum yudum içelim hep birlikte

Hedefimiz insanların mutluluğu elbette

Haydi, hep birlikte söyleyin bizimle

Dur, dur yetişir bunca keder elem

Dur, dur yetişir bunca keder elem

Dostlar kenetlensin şimdi bu eller

Dostlar kenetlensin şimdi bu eller

İçimizde bir sevinç, bir umut var
Şarkımızda dostluğa bir davet var
Size, size, size sesleniyoruz
Size, size, size sesleniyoruz

Merhaba dost insanlar, hello hello
Yürekliyiz el ele, bonne chance, viva e ciao
Hayatı yudum yudum içelim hep birlikte
Hedefimiz insanların mutluluğu elbette
Haydi, hep birlikte söyleyin bizimle

Dur, dur yetişir bunca keder elem
Dur, dur yetişir bunca keder elem
Dostlar kenetlensin şimdi bu eller
Dostlar kenetlensin şimdi bu eller